

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve vybrané obchodní společnosti

Health and Safety at Work in the Selected Business Company

Student:

Bc. Eva Haftová

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Eva Haftová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Téma: **Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve vybrané obchodní společnosti**
Health and Safety at Work in the Selected Business Company
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
 3. Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
 4. Zhodnocení stavu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve vybrané obchodní společnosti
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol. *Zákoník práce s komentářem*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1246 s. ISBN 978-80-7263-850-5.
DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost práce v praxi: Evidence pracovních úrazů – nařízení vlády č. 201/2010 Sb.* Praha 2011. 80 s. ISBN 978-80-7357-654-7.
ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci prakticky a přehledně podle normy OHSAS*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 312 s. ISBN 978-80-7263-737-9.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

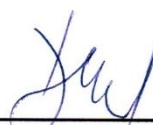
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci zpracovala samostatně. Přílohu č. 1, 2, 3 a 5, které mi byly dány k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 22. dubna 2016

Bc. Eva Haftová

Obsah

1 Úvod	4
2 Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.....	6
2.1 Legislativa upravující BOZP	6
2.2 Správa rizik	7
2.3 Povinnosti zaměstnavatele	12
2.4 Práva a povinnosti zaměstnanců	13
2.5 Pracovní úrazy a nemoci z povolání	14
2.5.1 Druhy pracovních úrazů	15
2.5.2 Povinnosti zaměstnavatele související s pracovními úrazy a nemocemi z povolání	16
2.5.3 Postup při vzniku pracovního úrazu	17
2.6 Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků	18
2.7 Účetní a daňové souvislosti.....	20
2.7.1 Školení zaměstnanců v oblasti BOZP	20
2.7.2 Pojištění proti úrazu a nemocem z povolání	22
2.7.3 Rozsah náhrady škody a nemajetkové újmy a zproštění se povinnosti k náhradě	23
2.7.3.1 Druhy náhrad	23
2.7.4 Pokuty za porušení BOZP	25
3 Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.....	26
3.1 Profil podniku	26
3.2 Analýza rizikovosti dle ukazatele míry rizika.....	29
3.3 Analýza pracovních úrazů a nemocí z povolání	36
3.4 Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele	43
3.5 Školení včetně analýzy nákladů na školení	46
3.6 Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků	48
3.6.1 Rizikové faktory ohrožující zdraví a bezpečnost zaměstnanců.....	49
3.6.2 Osobní ochranné pracovní prostředky dle pracovních činností	50
3.6.4 Mycí, čistící a dezinfekční prostředky	55
4 Zhodnocení stavu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve vybrané obchodní společnosti.....	57
5 Závěr	63
Seznam použité literatury	67
Seznam zkratk	70
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci je oblast, která je součástí podnikové politiky, spadající pod nejrůznější dílčí celky, jimiž jsou řízení a správa rizik, výchova a vzdělání zaměstnanců a v neposlední řadě také účetní a daňové souvislosti. Prostřednictvím analýzy systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci mohou administrativní pracovníci vyhodnotit stav podnikové úrazovosti, vývoj souvisejících nákladů na pojistné, školení, ochranné prostředky, případně také pokuty za porušení předpisů upravující bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Tento ucelený proces je samozřejmě podřízen celému výčtu zákonů, nařízení vlády, vyhlášek, směrnic, jimiž jsou zaměstnavatelé i zaměstnanci povinni se řídit.

Výkon jakékoliv pracovní činnosti je ve své podstatě považován za nebezpečný, a proto je nezbytné v podnicích vyvíjet mechanismy, které dokáží nepříznivé vlivy eliminovat na co nejnížší možnou úroveň. Samozřejmě je také na samotných zaměstnancích, aby při plnění pracovních úkolů dbali na bezpečnost, a tím chránili jak zdraví vlastní, tak zdraví spolupracovníků.

Cílem diplomové práce je vymezení právní úpravy a zhodnocení systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci společnosti TRIMR, s. r. o. za pět po sobě jdoucích období z hlediska vyhodnocení rizikovosti dle ukazatele míry rizika, analýzy pracovních úrazů a nemocí z povolání včetně účetních a daňových souvislostí.

V rámci zpracování diplomové práce je použita metoda deskripce, a to zejména při vymezení legislativy platné v České republice, dále zhodnocení na základě analýzy, následné srovnávání zjištěných poznatků ve sledovaném období a dedukce případných doporučujících opatření.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a aplikační. První část je věnována především právní úpravě. Obsahuje legislativní předpisy, metodologii hodnocení rizik, práva a povinnosti zaměstnavatele i zaměstnanců, veškeré právní souvislosti s pracovními úrazy a nemocemi z povolání, informace o poskytování osobních ochranných pracovních prostředcích, o školení v oblasti BOZP, pojištění proti úrazu a nemocem z povolání, o možných náhradách od pojišťovny, a také poznatky o daňové účinnosti pokut za porušení BOZP.

Aplikační část zahrnuje stručný popis společnosti TRIMR, s. r. o. V návaznosti na využití metodologie hodnocení rizik z části teoretické je provedena analýza rizikovosti dle ukazatele míry rizika, konkrétně prostřednictvím jednoduché bodové metody. Dále vyhodnocení pracovních úrazů a nemocí z povolání, zhodnocení zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele, analýza nákladů na školení, osobní ochranné pracovní prostředky a mycí, čistící a dezinfekční prostředky. V poslední kapitole je provedeno komplexní zhodnocení uvedených dat včetně možných doporučení.

2 Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Předmětem této kapitoly jsou všeobecná ustanovení představující nejrozumnější zákony a předpisy, kterým je bezpečnost a ochrana zdraví při práci podrobena. Nejprve tedy bude objasněna návaznost na právní dokumenty, následně jednotlivá základní ustanovení v rámci zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se zřetelem na rizika, jakož i související postupy a opatření. Další významnou součástí této kapitoly budou rovněž účetní a daňové souvislosti.

2.1 Legislativa upravující BOZP

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci je upravena širokospektrálním výčtem zákonů, vyhlášek, nařízení vlády či směrnicemi. Obecně je však tato problematika vymezena v zákoně č. 262/2006 Sb. zákoník práce, v platném znění pozdějších předpisů, který byl nesčetněkrát novelizován, v „zákoně č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)“, jak uvádí Bc. Zdeněk Šenk.¹

Mezi další klíčové předpisy patří příkladně zákon č. 251/2005 Sb. o inspekci práce, zákon č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách, zákon č. 174/1968 Sb. o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně, zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů a mnoho dalších, které se zabývají také bezpečností výrobků a jejich technickými parametry, prací spojenou s manipulací s nebezpečnými látkami či odpady apod.

Kromě výše uvedených zákonů existuje také řada nařízení vlády či vyhlášek. V souvislosti s bezpečností a ochranou zdraví je nezbytné uvést zejména nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky, nařízení vlády č. 201/2010 o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, nařízení vlády č. 362/2005 Sb. o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky, nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, vyhláška č. 79/2013 Sb. o specifických zdravotních službách, vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví

¹ ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve státní správě a samosprávě*. Olomouc: Anag, 2015. 214 stran. ISBN 978-80-7263-953-3.

podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů a další.

Samozřejmě je zapotřebí, aby byly dodržovány, respektive implementovány do vnitřního právního řádu také normy – směrnice a nařízení Evropského Společenství, a to od 1. května 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské Unie.

Směrnice Evropského Společenství zabývající se oblastí bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou pro stát obligatorní. Česká republika je povinna obsah těchto směrnic řádně a včas transponovat do tuzemského práva, tudíž zaměstnavatelé nemusí agendu týkající se směrnic sledovat. Nařízení Evropského Společenství mají přímý účinek, tedy vstupují do právního řádu přímo a zaměstnavatelé musí v tomto případě akceptovat, dodržovat a vykonávat veškeré požadavky obsažené v nařízení tak, jako v případě zákonů či vyhlášek.

Veškeré uvedené právní předpisy je nutné doplnit také o specifické ostatní předpisy vztahující se již ke konkrétní organizaci včetně technických norem (ČSN, ČSN EN).

2.2 Správa rizik

V každé organizaci, nehledě na obor, ve kterém podniká, je nedílnou součástí managementu v rámci rozhodovacích procesů identifikovat veškerá možná rizika, která by se mohla objevit ať už v souvislosti s ekonomickou, ekologickou či bezpečnostní oblastí působnosti podniku. Je důležité, aby v podnicích byly vyvinuty mechanismy, které spolehlivě dokáží odhalit rizika, zanalyzovat jejich dopad, odstranit či případně předcházet jejich vzniku.

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci existuje množství mechanismů v podobě návodů či softwarových nástrojů, které dokáží vyhodnotit pracovní rizika.

Pracovní riziko, jednoduše řečeno, lze definovat jako stav potenciálního nebezpečí při výkonu jakékoli lidské činnosti, která se tímto stává zdrojem vzniku rizika. Četnost výskytu konkrétních druhů rizik je dána pracovním prostředím, pracovními podmínkami zaměstnanců.

Podle § 102 zákoníku práce je zaměstnavatel povinen zajistit pro své zaměstnance bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a podmínky, a zejména také provádět veškerá opatření k předcházení rizikům.²

² ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.

Pokud zaměstnavatel zjistí problém, který bezprostředně souvisí s bezpečným výkonem práce, musí okamžitě zjednat nápravu. V opačném případě by bylo nutné pracovní proces po příslušnou dobu bezodkladně zastavit.

V rámci řízení rizik je třeba posuzovat veškeré pracovní činnosti vykonávané všemi zaměstnanci, tzn. činnosti běžné, ale také příležitostně vykonávané, případně vykonávané s využitím neobvyklého pracovního postupu. Rizika a opatření určená k jejich eliminaci je nutné zpracovat a předložit nejen zaměstnancům, kteří danou pracovní činnost přímo vykonávají, ale i těm, kterých se daná práce či související riziko dotýká anebo je nepřímo ovlivňuje. V souvislosti s posuzováním rizikových prací je klíčovým úkolem klasifikovat či kategorizovat příslušné práce dle rizikových faktorů.³ Za rizikové faktory se považují takové, které výrazně ovlivňují lidské zdraví. Kategorizaci prací si každá organizace zpracovává samostatně a dohlíží na její trvalou aktuálnost. Podmínkou však je, aby byla schválena místně příslušnou hygienickou stanicí. Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů uvádí čtyři kategorie. O poznání větší pozornost je věnována právě třetí a čtvrté kategorii, do nichž spadají práce s nebezpečím vzniku nemoci z povolání. Pokud jsou na pracovištích vykonávány rizikové práce, je nesmírně důležité, aby zaměstnavatel vedl tzv. evidenci rizikových prací. Tuto evidenci je povinen dle § 40 zákona č. 258/2000 Sb. vést každému zaměstnanci ode dne přidělení rizikové práce, včetně archivace po dobu deseti či čtyřiceti let.⁴

Správa rizik představuje ucelený metodologický proces zahrnující analýzu pracovních činností v podniku, neustálé zjišťování zdroje původu rizik, identifikaci nebezpečí, analýzu rizik, stanovení pravděpodobnosti, se kterou může uvažované nebezpečí nastat, kvantifikaci míry rizika, prevenci proti rizikům. Je nezbytné tento cyklus opakovat zejména z důvodu změny místa výkonu práce, změny v používané technologii, zařízení, vybavení pracovišť, z důvodu opětovných incidentů na pracovišti či změny právních požadavků.

³ JANÁKOVÁ, Anna. *Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. 5. vyd. Olomouc: Anag, spol. s r.o., 2011. 503 s. ISBN 978-80-7263-685-3.

⁴ Zákon o ochraně veřejného zdraví - § 37 a 40. [online]. Znění od 1. 12. 2015 [cit. 28. 1. 2016] Dostupné z: <<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-258-2000-sb-o-ochrane-verejneho-zdravi/uplne/#cast1>>

Mezi základní metody hodnocení rizik⁵ patří:

- *Jednoduchá bodová metoda*: Prostřednictvím této metody se vyhodnocují rizika s využitím tří složek, kterými jsou pravděpodobnost, následky ohrožení a názor hodnotitelů, viz tabulka 2.1.

Tab. 2.1 Jednoduchá bodová metoda

Váha	Pravděpodobnost (P)	Následky ohrožení (N)	Názor hodnotitelů (H)
1	Nahodilá	Poranění bez pracovní neschopnosti	Zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení
2	Nepravděpodobná	Absenční úraz	Malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení
3	Pravděpodobná	Úraz vyžadující hospitalizaci	Větší, zanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí
4	Velmi pravděpodobná	Těžký úraz a úraz s trvalými následky	Velký a významný vliv na míru ohrožení a nebezpečí
5	Trvalá	Smrtelný úraz	Více nepříznivých vlivů na následky ohrožení a nebezpečí

Zdroj: vnitropodniková směrnice, vlastní zpracování

Komplexní hodnocení rizika se následně jednoduše vynásobí příslušnými váhami všech tří složek a výsledkem je ukazatel míry rizika (MR).

$$MR = P \cdot N \cdot H \quad (2.1)$$

Pakliže vyjde míra rizika větší než 100, hrozí velmi vysoké riziko a je nezbytné činnost zastavit. Míra mezi 50 – 100 značí vysoké riziko, které si žádá bezprostřední bezpečnostní opatření. Hranice 10 – 50 představuje výskyt rizika, při němž je potřeba nápravné činnosti, výsledek míry rizika v rozmezí 3 – 10 značí možný výskyt rizika a je třeba u takovéto činnosti mít se na pozoru. Míra rizika menší než 3 vyjadřuje riziko, které je možné přijmout.

- *Metoda BOMECH*: Uplatnění metody BOMECH je žádoucí především při hodnocení nebezpečnosti strojů, avšak lze ji použít rovněž pro hodnocení zařízení a pracovišť. Použití této metody je závislé na odborné vzdělanosti posuzovatelů, a také na složení a počtu členů posuzovacího týmu.

⁵ BOZP – *Metody hodnocení rizik*. [online]. 2012 [cit. 28. 1. 2016] Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tema_tydne/hodnoceni_rizik120104.html

- *Analýza druhů poruchových stavů a jejich následků FMEA*: Výchozím znakem analýzy FMEA je prozkoumávat každý významný díl respektive součástku systému z hlediska uvedení jednotlivých součástí do poruchového stavu. Následně vyhodnotit důsledek možného poruchového stavu. Jedná se o analýzu deskriptivní, tudíž pro lepší přehlednost je obvykle strukturována do tabulek nebo pracovních listů pro prezentaci.
- *Metoda HAZOP*: metoda HAZOP neboli Studie nebezpečí a provozuschopnosti je založená na detailně propracovaném postupu, který v rámci prověřování zkoumaného procesu umožní odhalit eventuální nebezpečné situace, příčiny vzniku a jejich výsledné dopady. Primárním principem metody je nalézt odchylky od normami stanovených bezpečných hodnot konkrétních veličin, např. tlak, teplota apod.
- *Metoda „WHAT IF“*: „Co se stane, když...“. Jedná se o metodu, která není nějak zvlášť časově náročná. Využívá se především v malých a středních podnicích, v nichž zaměstnancům nehrozí příliš velké riziko při výkonu pracovní činnosti. Realizační tým, jenž má vyhodnotit rizika, postupuje jednoduchým, nekomplikovaným způsobem, kdy prostřednictvím kladených otázek a odpovědí na ně prověřuje jednotlivé události. Výsledkem je odhad, který má de facto formu následků dané události či stavu. Součástí závěru hodnocení rizik prostřednictvím metody „WHAT IF“ je navrhnout opatření a doporučení.
- *Analýza stromu poruchových stavů FTA*: Jedná se o techniku, která umožňuje identifikovat činitele, které dávají podnět ke vzniku nežádoucí vrcholové události. Pozornost je v rámci této metody soustředěná především na důsledky bezprostředně související se zmiňovanou vrcholovou událostí, což je bezpochyby nutné vyzdvihnout, avšak na druhou stranu mohou být lehce opomenuty důsledky vyskytující se na „nižších úrovních“.
- *Metoda strom událostí ETA*: ETA je typ techniky, u které se rovněž odpovídá na otázku „Co se stane, když...“. Charakterizuje spojitost mezi poruchou různých systémů určených pro zmírnění nehod a konečnou nebezpečnou událostí následující po jediné iniciující události. Při aplikaci této techniky se připouští možnost, že ostatní, avšak neméně důležité, iniciující události mohou chybět. Vyjma toho se u stromu

událostí využívají pouze a jenom úspěšné a poruchové stavy, z čehož vyplývá, že se nepracuje se situacemi, které jsou úspěšné se zpožděním nebo se týkají zotavení.

Posuzování rizik je pro vedoucí pracovníky organizace nelehký úkol, který vyžaduje neustálou pozornost. Obzvláště důležitou součástí je provádět veškerá opatření vedoucí ke snížení rizik, respektive dodržovat zásadu prevence. Prevenci lze chápat – dle právních předpisů – jako zabezpečení bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu práce a zároveň zajištění předcházení rizikům, jejich eliminace nebo minimalizace vlivu neodstranitelných rizik. Zaměstnavatel je taktéž povinen neustále vyhledávat nebezpečné faktory ovlivňující používané pracovní postupy, pracovní prostředí či podmínky, zjišťovat zdroje jejich původu a příčiny vzniku.

Jestliže zaměstnavatel zaměstnává více než 25 osob je obvyklé, že vykonává činnost prevence rizik prostřednictvím odborně způsobilé osoby, která má odbornou praxi související s problematikou BOZP a je držitelem dokladu o úspěšném absolvování zkoušky z odborné způsobilosti. Odborně způsobilá osoba se aktivně podílí na kontrole plnění zásad prevence, mezi které patří dle § 102 odst. 5 zákoníku práce:

- omezování vzniku rizik,
- odstraňování rizik u zdroje jejich původu,
- přizpůsobování pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení negativních vlivů práce na jejich zdraví,
- nahrazování fyzicky namáhavých prací novými technologickými a pracovními postupy,
- nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými, v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky,
- omezování počtu zaměstnanců vystavených působení rizikových faktorů pracovních podmínek překračujících nejvyšší hygienické limity a dalších rizik na nejnižší počet nutný pro zajištění provozu,
- plánování při provádění prevence rizik s využitím techniky, organizace práce, pracovních podmínek, sociálních vztahů a vlivu pracovního prostředí,
- přednostní uplatňování prostředků kolektivní ochrany před riziky oproti prostředkům individuální ochrany,
- provádění opatření směřujících k omezování úniku škodlivin ze strojů a zařízení,

- udílení vhodných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.⁶

Závěrečným výstupem z celého procesu řízení rizik by měla být jednoznačná informace či pokyn pro zaměstnance, neboť právě oni jsou cílovou skupinou, které je nutné předat veškeré poznatky z posuzování rizik.

2.3 Povinnosti zaměstnavatele

Každý zaměstnavatel má jakožto osoba odpovědná za chod a fungování organizace prvotní povinnost seznámit při nástupu do zaměstnání své zaměstnance s pracovním řádem a předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Je v zájmu každého zaměstnavatele řádně pečovat o své podřízené a vytvářet jim příjemné a bezpečné pracovní prostředí tak, aby byla zajištěna požadovaná produktivita práce, a tím celková prosperita a progresivita podniku na trhu.

Existuje celá řada povinností, k jejímž plnění jsou zaměstnavatelé zavázáni. O obsahu základních povinností informuje zákoník práce.⁷ Mezi zásadní patří především povinnost dbát na to, aby zaměstnanec nevykonával práci zakázanou a zároveň vykonával z hlediska náročnosti takovou činnost, která je uzpůsobena jeho schopnostem a zdravotnímu stavu; povinnost dohlédnout na to, aby práci stanovenou zvláštním právním předpisem vykonávali zaměstnanci pouze s platným zdravotním průkazem; povinnost zajistit a oznámit zaměstnancům poskytovatele pracovně-lékařských prohlídek⁸; povinnost poskytnout v odpovídajícím rozsahu informace ohledně rizik, kterým budou po dobu výkonu pracovní činnosti vystaveni, jakož i údaje týkající se opatření určených na ochranu před nepříznivými vlivy rizik; povinnost zajistit poskytnutí první pomoci; povinnost dát možnost zaměstnancům nahlížet do své evidence vedené na základě zabezpečení ochrany zdraví při práci.

Zaměstnavatel je také povinen zařídit pro své zaměstnance školení o předpisech upravujících bezpečnost a ochranu zdraví při práci. První školení je nutné absolvovat při nástupu do zaměstnání a následně vždy, když dojde ke změně pracovního zařazení, druhu práce, technologie, pracovního postupu či výrobních a pracovních prostředků.

Jedná-li se o výkon pracovní činnosti těhotnými či kojícími zaměstnankyněmi, je povinností zaměstnavatele poskytnout informace ohledně rizik, která by mohla mít negativní

^{6,7} ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.

⁸ NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce neboli o čem je současná BOZP*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 260 s. ISBN 978-80-7357-5564.

vliv na plod, průběh těhotenství, kojení či jejich psychický anebo fyzický stav. Tyto zaměstnankyně musí mít také na pracovišti k dispozici místa určená pro jejich odpočinek.

V případě, že jsou v organizaci zaměstnané osoby se zdravotním a tělesným postižením, má zaměstnavatel povinnost na své vlastní náklady zabezpečit bezbariérový přístup na pracoviště, přizpůsobit pracovní podmínky dle hendikepu zaměstnanců, založit tzv. chráněné dílny, respektive chráněná pracovní místa, zajistit školení a samozřejmě dbát na zvyšování jejich odborné kvalifikace.

Veškerá informační povinnost se vztahuje rovněž i na zaměstnance přidělené pro výkon práce k jinému zaměstnavateli.

2.4 Práva a povinnosti zaměstnanců

Práci člověk věnuje většinu svého života, a proto je nesmírně důležité mít na paměti, že právě dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je důležitým předpokladem pro fungující a především bezpečný život strávený v zaměstnání. Ačkoliv je na první pohled patrné, že oblast BOZP zavazuje především zaměstnavatele, není tomu tak. Zákony a předpisy vyžadují úzkou spolupráci mezi zaměstnavateli a zaměstnanci co se dodržování povinností týče. Z uvedeného tedy vyplývá, že zaměstnanci mají rovněž svá práva a především povinnosti, které upravuje § 106 zákoníku práce.⁹

Zaměstnanec má právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, na informace o rizicích, která se mohou vyskytnout v průběhu výkonu práce, jakož i na sdělení obsahující opatření na ochranu před působením okolních nepříznivých vlivů. Zaměstnanec je dle zákona oprávněn zamítnout výkon takového druhu práce, o níž se domnívá, že by mohla ohrozit život či vážně poškodit zdraví přímo jemu nebo jiným fyzickým osobám.

Mezi povinnosti zaměstnance patří zúčastnit se školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, jehož uskutečnění na své náklady sjednal zaměstnavatel; pravidelně docházet na pracovně-lékařské prohlídky; respektování právních předpisů a vnitropodnikových instrukcí zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví; dodržovat určené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky – dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení; oznámit svému nadřízenému nedostatky a závady na pracovišti, které by ze své podstaty mohly ohrozit bezpečnost či zdraví zaměstnanců. Oznamovací povinnost se vztahuje bez pochyby také na pracovní úrazy.

⁹ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.

Dále není dovoleno zaměstnancům na pracovišti a během pracovní doby požívat alkoholické nápoje či jiné návykové látky. Jestliže má nadřízený vedoucí zaměstnanec oprávněné podezření, že zaměstnanec je pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, pak může na základě písemné žádosti zaměstnavatele provést příslušné testy a zaměstnanec je povinen se těmto testům podrobit. Zaměstnanci jsou povinni zdržet se kouření na pracovišti, a též v prostorách, kde by těmto zdraví škodlivým účinkům mohli být vystaveni nekuřáci.

2.5 Pracovní úrazy a nemoci z povolání

Téměř jakékoliv povolání s sebou nese více či méně jakousi hrozbu v podobě nahodilé události, jejímž následkem je pracovní úraz či dokonce nemoc z povolání. Tuto problematiku upravuje zákoník práce, nařízení vlády č. 290/1995 a související ostatní právní předpisy.

Zákoník práce nedefinuje pracovní úraz, ale je možné definovat jej jako poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, jestliže jejich vznik nastal nezávisle na vůli poškozeného, přičemž byl ovlivněn krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů. Zákon však uvádí, že za pracovní úraz je považován úraz, který zaměstnanec utrpěl v průběhu plnění pracovního úkolu. Za pracovní úraz se však ve smyslu tohoto zákona nepovažuje úraz, který zaměstnanec prodělal cestou do zaměstnání či zpět.¹⁰

Nemoci z povolání vymezuje nařízení vlády č. 290 ze dne 15. listopadu 1995 takto: „Nemoci z povolání jsou nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek.“¹¹

Uznávání nemocí z povolání je ustanoveno jinými právními předpisy, jimiž jsou zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku.

¹⁰ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.

¹¹ Nařízení vlády č. 290/1995 Sb. – *Nemoci z povolání* [online]. Účinnost od r. 1996 [cit. 29. 1. 2016] Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-290>>

2.5.1 Druhy pracovních úrazů

Zákoník práce uvádí v § 105 dva typy pracovních úrazů. Prvním z nich je pracovní úraz, jehož následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny. Druhou variantou je pak pracovní úraz s následkem smrti zaměstnance.¹²

Další alternativu rozdělení pracovních úrazů nabízí Státní úřad inspekce práce, který definuje jednotlivé druhy úrazů následujícím způsobem. Za prvé se jedná o úraz smrtelný, který představuje takovou újmu na zdraví, jejímž důsledkem je, že postižený zaměstnanec zemře nejpozději do jednoho roku po prodělání úrazu. Dále pracovní úraz vyžadující hospitalizaci v nemocničním zařízení delší než 5 kalendářních dní a třetí – poslední variantou je kategorie tzv. ostatních úrazů, která zahrnuje pracovní úrazy, v rámci kterých je postižený zaměstnanec v dočasné pracovní neschopnosti.¹³

Podle Tomáše Neugebauera z diskuze z 16. listopadu 2010 vyplývá, že v knize úrazů je nutné uvést druh pracovního úrazu vymezený zákoníkem práce (viz výše), přičemž rozlišení na jiné typy úrazů není dle platné legislativy povinné. Ačkoliv z vlastní iniciativy je možné pracovní úrazy blíže specifikovat na pracovní úraz bez pracovní neschopnosti nebo do tří dnů dočasné pracovní neschopnosti, případně tyto rozdělit na dvě samostatné kategorie anebo úraz s pracovní neschopností delší než tři dny a s hospitalizací delší než pět dnů.¹⁴

Podrobnější klasifikace pracovních úrazů je zcela v kompetenci jednotlivých organizací. Záleží zejména na politice optimálního řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

¹² ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.

¹³ SUIP – *Druhy pracovních úrazů* [online]. 2010 [cit. 31. 1. 2016] Dostupné z: <http://www.suip.cz/hlaseni-pracovnich-urazu/>

¹⁴ BOZP – *Diskuze na téma pracovní úrazy* [online]. 2010 [cit. 31. 1. 2016] Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/rozbal_diskusi_2.html?diskuse=28837

2.5.2 Povinnosti zaměstnavatele související s pracovními úrazy a nemocemi z povolání

Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání jsou shrnuty v § 105 zákoníku práce.

Zaměstnavatel, na jehož pracovišti došlo k úrazu, je ze zákona povinen vysvětlit příčiny a všechny okolnosti související se vznikem úrazu za účasti poškozeného zaměstnance, jestliže mu to jeho zdravotní stav umožňuje, dále za účasti svědků, odborové organizace a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zaměstnavatel nesmí, pokud k tomu nemá patřičné důvody, měnit stav na místě úrazu dokud nedojde k řádnému prošetření příčin a okolností vzniku. Jestliže se jedná o zaměstnance (který prodělal pracovní úraz) jiného zaměstnavatele, je zaměstnavatel povinen bez zbytečného odkladu vyrozumět zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance, jakož i umožnit mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku úrazu a seznámit jej s výsledky explikace.

Zaměstnavatel je povinen vést evidenci v knize úrazů o veškerých pracovních úrazech bez ohledu na následky, tedy v případech, kdy nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla-li způsobena pracovní neschopnost, avšak nepřesahující 3 kalendářní dny, dále došlo-li ke zranění, jehož následkem je pracovní neschopnost delší než 3 kalendářní dny či k úrazu s následkem úmrtí zaměstnance.

O průběhu úrazu je zaměstnavatel povinen vyhotovit záznam a kopii předat postiženému zaměstnanci, případně rodinným příslušníkům, jedná-li se o úraz smrtelný.

Zaměstnavatel je povinen nahlásit pracovní úraz včetně zaslání kopie záznamu o úrazu příslušným orgánům a institucím.

Jednou z nejdůležitějších povinností zaměstnavatele je přijímat a provádět taková opatření, aby bylo zabráněno opakování pracovních úrazů.

Co se nemocí z povolání týče, je zaměstnavatel povinen rovněž vést evidenci zaměstnanců, kterým byla uznána nemoc z povolání, jež vznikla právě na jeho pracovištích. Zároveň musí zavést a dodržovat opatření vedoucí k eliminaci či alespoň minimalizaci rizikových faktorů, které jsou původci ohrožení nemocí z povolání nebo nemocí z povolání.¹⁵

¹⁵ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.

Vláda svým nařízením jednoznačně stanovila způsob vedení evidence v knize úrazů, ohlašování úrazů včetně okruhu orgánů a institucí, jež je třeba informovat o pracovním úrazu, formu a způsob zasílání záznamu o úrazu, jakož i vzor záznamu o úrazu.¹⁶

2.5.3 Postup při vzniku pracovního úrazu

Zaměstnavatel je povinen svá pracoviště vybavit knihou úrazů, aby bylo možné písemně zaznamenávat vznik nahodilých událostí a jejich následků. Zaměstnavatel sám stanoví, kde má být kniha úrazů umístěna v souvislosti s rozsáhlostí pracovního objektu a počtu zaměstnanců, kteří zde vykonávají svou pracovní činnost.

V případě, že dojde ke zranění zaměstnance, je nezbytné nejprve poskytnout první pomoc a je-li zranění závažné bezodkladně přivolat záchrannou službu. Následně je zaměstnavatel nebo jím pověřený vedoucí pracovník povinen sepsat záznam o úrazu (vzor je součástí přílohy nařízení vlády č. 201/2010 Sb.), který musí obsahovat určité důležité náležitosti, jimiž příkladně jsou:

- evidenční číslo záznamu,
- evidenční číslo zaměstnavatele,
- údaje o zaměstnavateli, u kterého je postižený zaměstnanec v základním pracovněprávním vztahu (název a sídlo zaměstnavatele, činnost, která zapříčinila vznik úrazu, místo úrazu),
- údaje o úrazem postiženém zaměstnanci (jméno a příjmení, datum narození, pohlaví, státní občanství, adresa, klasifikace zaměstnání, činnost, při které došlo k úrazu, trvání pracovního poměru, trvání pracovní neschopnosti),
- údaje o úrazu (datum a hodina úrazu, druh zranění, zraněná část těla, celkový počet zraněných osob, zdroj úrazu, příčiny úrazu, potvrzení, zda u raněného zaměstnance byla provedena kontrola přítomnosti alkoholu či jiných návykových látek, popis úrazového děje, uvedení předpisů, jež byly porušeny, opatření vedoucí k zabránění opakování pracovního úrazu),
- vyjádření úrazem postiženého zaměstnance a případných svědků,
- podpisy.

Následně je důležité, aby zaměstnavatel bezodkladně splnil ohlašovací povinnost pracovního úrazu příslušným orgánům, a to Policii České republiky, jestliže existují

¹⁶ DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost práce v praxi: Evidence pracovních úrazů – nařízení vlády č. 201/2010 Sb.*, Praha 2011. 80 stran. ISBN: 978-80-7357-654-7.

oprávněné domněnky, že úraz byl způsoben na základě trestného činu. Mezi další organizace a instituce patří také odborová organizace, zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, inspektorát práce, jiný zaměstnavatel, o jehož úrazu postiženého zaměstnance se jedná a zdravotní pojišťovna, u které má zaměstnanec sjednáno pojištění.

Výše uvedeným orgánům a institucím je třeba také zaslat záznam o úrazech v souladu s nařízením vlády č. 201/2010 Sb.¹⁷

Může nastat situace, kdy se zaměstnavatel dozví o nových skutečnostech, avšak v době, kdy již odeslal záznam o úrazu příslušným institucím. V takovémto případě je zaměstnavatel povinen vypracovat nový dokument, tzv. Záznam o úrazu – hlášení změn. Změnami je míněna například změna v počtu dní hospitalizace zaměstnance, zvrát v posouzení zdroje či příčiny úrazu nebo smrt zaměstnance, která nastala do 1 roku ode dne proděláním úrazu.

Záznam o úrazu – hlášení změn je zaměstnavatel povinen poslat všem zainteresovaným orgánům a institucím (viz výše) nejpozději do pátého dne následujícího měsíce.

Na závěr celého procesu je dle zákoníku práce potřeba určit výši odškodného poškozenému zaměstnanci včetně způsobu náhrady škody.

2.6 Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků

Osobní ochranné pracovní prostředky, respektive jejich výběr, poskytování, používání a údržba, jsou upraveny ve třech právních předpisech, jimiž jsou zákoník práce, konkrétně § 104, dále nařízení vlády č. 21/2003 Sb. a nařízení vlády č. 495/2001 Sb.

Zaměstnavatel je povinen poskytnout svým zaměstnancům OOPP, jestliže není možné rizika plynoucí z povahy pracovní činnosti odstranit či dostatečně omezit. Za osobní ochranné pracovní prostředky se považují takové prostředky, které zaměstnance chrání před působením nepříznivých vlivů, neohrožují jeho zdraví¹⁸, nebrání při výkonu práce a splňují technické parametry. Jestliže zaměstnanec vykonává svou práci v prostředí, v němž je oděv či obuv vystavena neobvyklému opotřebení nebo znečištění anebo přímo plní ochrannou funkci, je

¹⁷ DANDOVIÁ, Eva. *Bezpečnost práce v praxi: Evidence pracovních úrazů – nařízení vlády č. 201/2010 Sb.*, Praha 2011. 80 stran. ISBN: 978-80-7357-654-7.

¹⁸ JAŘABÁČ, Karel. *Krok za krokem v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s poznatky z praxe*. Ostrava: Montanex, a.s., 2009. 86 s. ISBN 978-80-7225-303-6.

povinností zaměstnavatele poskytnout jako osobní ochranné pracovní prostředky také pracovní obuv a oděv.

Zaměstnavatel je rovněž povinen poskytovat zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky, případně také ochranné nápoje, pokud během výkonu pracovní náplně může dojít ke znečištění kůže a oděvu nebo jestliže jsou zaměstnanci na svých pracovištích vystaveni nevyhovujícím mikroklimatickým podmínkám.

Další, neméně důležitou povinností zaměstnavatele je udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v upotřebitelném stavu a kontrolovat jejich používání.

Osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky včetně ochranných nápojů poskytuje zaměstnavatel svým zaměstnancům bezplatně a v žádném případě nesmí za poskytnutí požadovat náhradu finančním plněním.

Nejodůvodněnějším aspektem je bez pochyby správný výběr kvalitních ochranných pracovních prostředků. V současnosti na trhu působí řada vzájemně si konkurujících firem, a tak je mnohdy pro zaměstnavatele složitým úkolem správná volba strany nabídky. Podstatnou roli u převážné většiny podniků hraje zejména úspora nákladů, avšak je důležité mít na paměti, že právě v tomto případě organizace šetří na nepravém místě.

Nařízení vlády č. 495/2001 Sb. kategorizuje rizika na fyzikální, biologická a chemická. Na základě zjištěných rizik plynoucích z výkonu práce na pracovišti lze poměrně snadno stanovit potřebné osobní ochranné pracovní prostředky. Tím práce rozhodně nekončí. Je podstatné vyhodnotit technické parametry ochranných pracovních prostředků, jako je materiál, styl provedení, tloušťka materiálu, schopnost deformace, odolnost, celková předpokládaná životnost apod.

Osobní ochranné pracovní prostředky je nutné udržovat a řádně o ně pečovat tak, aby byla zachována jejich ochranná funkce pro další použitelnost. Údržbu pracovních prostředků má na starosti zaměstnavatel. Je však zřejmé, že ne vždy má zaměstnavatel k dispozici vlastní čistírnu či opravnu anebo z jakýchkoliv důvodů nemá možnost údržbu zajistit, proto se naskýtá možnost v podobě vzájemné dohody se zaměstnanci. Dohoda spočívá v tom, že zaměstnanec si zabezpečí údržbu svých ochranných pracovních prostředků sám, ale zaměstnavatel mu poskytne peněžitý příspěvek na potřebné prostředky, spotřebu elektrické energie a podobně. Příspěvek však nelze pokládat za příjem zaměstnance z daňového hlediska.

Je důležité také dodat, že zákon nerozlišuje, zda má zaměstnanec se zaměstnavatelem uzavřenu pracovní smlouvu na hlavní, vedlejší nebo souběžný pracovní poměr či vykonává-li zaměstnanec svou práci na základě dohody o provedení práce anebo dohody o provedení činnosti. V každém z těchto uvedených příkladů je nutné, aby zaměstnavatel poskytl zaměstnanci osobní ochranné pracovní prostředky, tedy bez ohledu na to, zda bude zaměstnán dny, týdny, měsíce, roky.

Bude-li každé vymezené riziko poctivě definováno v návaznosti na požadované ochranné vlastnosti, budou jistě vybrané osobní ochranné pracovní prostředky bez obav plnit svůj účel použití.

2.7 Účetní a daňové souvislosti

Ač se může zdát, že oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci spočívá pouze v dodržování pravidel upravených nejrozličnějšími zákony a předpisy, není tomu zcela tak. Oblast BOZP se totiž významně promítá v účetnictví organizací, ovlivňuje náklady podniku, tudíž působí na základ daně a výslednou daňovou povinnost. Konkrétněji se jedná například o náklady na školení pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pojištění zaměstnanců proti úrazovosti, náhrady škody od pojišťovny v případě vzniku pojistné události, respektive v případě, když se na pracovišti přihodí úraz, pokuty za porušení předpisů upravující BOZP, vyplácení renty.

2.7.1 Školení zaměstnanců v oblasti BOZP

Základní principy týkající se školení jsou vymezeny v zákoníku práce, konkrétně v § 103 odst. 2 a 3. Obsahem zmíněných paragrafů je následující.

Zaměstnavatel je, ze zákona povinen zorganizovat pro své zaměstnance školení, jehož obsahem je tematika založená na seznámení se s právními a ostatními předpisy zajišťujícími bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Předpokládá se, že zaměstnanci disponují obecně známými vědomostmi, jak se na pracovišti chovat, aby nebylo ohroženo jejich zdraví, a proto je cílem takto zaměřeného školení spíše rozšířit jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon pracovní činnosti, a také informovat o rizicích, které se vztahují na druh jimi vykonávané práce, jakož i o rizicích, s nimiž může zaměstnanec na pracovišti přijít do styku. Školení je nezbytné se zúčastnit ihned při nástupu zaměstnance do zaměstnání, tedy absolvovat tzv. vstupní školení a následně vždy, když dojde ke změně pracovního zařazení či druhu práce anebo také v případě, když se v organizaci zavádí nové technologie,

výrobní postupy, mění se užití pracovních prostředků. Školení může zaměstnavatel zajistit, pokud jej uzná za důležité a opodstatněné i v případech, které mohou nebo již mají výrazný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.¹⁹

Zaměstnavatel je povinen vypracovat obsah jednotlivých školení, stanovit četnost konání, určit metodu prověření nově nabytých informací zaměstnanců (např. prostřednictvím testových otázek či ústním přezkoušením), vést dokumentaci ohledně uskutečněných školení.

Školení je realizováno odborně znalým lektorem, který vlastní oprávnění k provádění činnosti. Jeho úkolem je řádně seznámit všechny zúčastněné s obsahem. V praxi je však běžné, že školení týkající se právních a souvisejících předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci provádí tzv. odborně způsobilý zaměstnanec, který rovněž vypracovává tematickou náplň školení. Samotné školení zaměstnanců poté provádí proškolený vedoucí pracovník podle již vytvořeného plánu neboli tematické osnovy, která byla zkonstruována odborně způsobilým zaměstnancem.

Mezi nejdůležitější podklady dokumentující celý proces školení od jeho zahájení, průběh až po ukončení patří zejména:

- prezenční listina, která by měla obsahovat název organizace, jejíž zaměstnanci byli školeni, název školení, datum uskutečnění školení, časový plán a doba trvání školení, iniciály školitele včetně podpisu, seznam zúčastněných osob včetně podpisů,
- osnova,
- prezentace (co zúčastnění viděli, slyšeli v rámci přednášení),
- oprávnění lektora,
- ověření znalostí formou testu či pohovoru,
- vyhodnocení efektivnosti školení.

Školení představuje pro každý podnik náklad, jehož výše se promítne v okamžiku vzniku v páté účtové třídě, a to na účtu 518. Účet 518 „Ostatní služby“ je účtem výsledkovým, nákladovým – daňovým a z hlediska členění nákladů jej řadíme mezi náklady provozní. Provozní náklady bezprostředně souvisí s hlavním předmětem podnikání čili s hlavní pravidelně se opakující podnikatelskou aktivitou. Předkontace účetního případu, respektive přijaté faktury za školení se zaúčtuje na vrub nákladového účtu 518 a zároveň ve prospěch účtu 321 – Dodavatelé.

¹⁹ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.

Školení je de facto upraveno i v zákoně o dani z příjmu, podle něhož se jedná o nepeněžní plnění, které zaměstnavatel vynaložil na odborný rozvoj svých zaměstnanců související s předmětem činnosti zaměstnavatele nebo nepeněžní plnění vynaložené zaměstnavatelem na rekvalifikaci zaměstnanců. Podle tohoto ustanovení se jedná o příjem fyzických osob (zaměstnanců) od daně osvobozený dle § 4 zákona o dani z příjmu.

Z pohledu právnické osoby, respektive zaměstnavatele představují náklady (výdaje) na školení povinné plnění na vytváření a dodržování pracovních podmínek pro výkon pracovní činnosti dle právního předpisu. Náklady (výdaje) na školení zaměstnanců jsou považovány podle zákona o dani z příjmu za výdaje/náklady na dosažení, zajištění a udržení příjmu – blíže specifikováno jako výdaje (náklady) na pracovní a sociální podmínky, péči o zdraví a zvýšený rozsah doby odpočinku zaměstnanců vynaložené na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a hygienické vybavení pracovišť.

Prostřednictvím zajištění školení či rekvalifikačních kurzů pro zaměstnance si zaměstnavatel může snadno snížit základ pro výpočet daně z příjmu, jelikož tento se zjistí jako rozdíl mezi příjmy a výdaji. Z uvedeného vyplývá, že čím jsou výdaje vyšší, tím nižší je daňový základ, a tím může být docíleno nižší výsledné daňové povinnosti.

2.7.2 Pojištění proti úrazu a nemocem z povolání

Problematicku týkající se pojištění proti úrazu a nemocem z povolání, tedy rozsah náhrady škody a nemajetkové újmy a zproštění se povinnosti k náhradě včetně povinností zaměstnavatele k náhradě škody, jednotlivé druhy škod, způsob a výši pojistného upravuje zákoník práce a vyhláška č. 125/1993 Sb., kterými se zrušuje zákon č. 266/2006 Sb. o úrazovém pojištění zaměstnanců.

Jestliže zaměstnavatel zaměstnává nejméně jednoho zaměstnance, tímto okamžikem mu zákon ukládá povinnost pojistit se pro případ náhrady škody při pracovním úrazu či nemoci z povolání, tedy musí platit pojištění odpovědnosti. Odvod tohoto typu pojištění má stejnou váhu jako by šlo o úhradu sociálního a zdravotního pojištění. Do konce roku 1992 se toto zákonné pojištění sjednávalo u České pojišťovny, a. s., ostatní zaměstnavatelé u Kooperativy, pojišťovny, a. s.

Jelikož se jedná o pojištění zákonné, nedochází tak ke vzniku pojistného vztahu prostřednictvím uzavření pojistné smlouvy. Pokud tedy dojde ke vzniku pojistné události –

pracovnímu úrazu či nemoci z povolání, má zaměstnavatel právo nárokovat úhradu škody od pojišťovny.

2.7.3 Rozsah náhrady škody a nemajetkové újmy a zproštění se povinnosti k náhradě

Zaměstnavatel je povinen nahradit svému zaměstnanci škodu či nemajetkovou újmu v souvislosti se vznikem pracovního úrazu, pokud došlo k jejich vzniku v rámci plnění pracovního úkolu. Zaměstnavatel je rovněž povinen nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku nemoci z povolání, jestliže vykonával pracovní činnost za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, a to od jejího zařazení do seznamu nemocí z povolání.

Zaměstnavatel se může zprostit povinnosti nahradit škodu či nemajetkovou újmu, a to v případě, že zaměstnanec porušil předpisy upravující bezpečnost a ochranu zdraví při práci anebo se u zaměstnance prokáže přítomnost alkoholu či jiných návykových látek, která byla příčinou vzniku škody nebo nemajetkové újmy.

Zprostit se povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu může zaměstnavatel také zčásti, přičemž záleží, jakou měrou se na zavinění podílí zaměstnanec. Zaměstnavatel je však povinen uhradit minimálně třetinu škody či nemajetkové újmy.

Existuje také případ, kdy se zaměstnavatel nemůže zprostit této povinnosti zcela, ani zčásti. Jedná se o situaci, kdy se zaměstnanci přihodí pracovní úraz v důsledku snahy o odvracení škody hrozící zaměstnavateli nebo nebezpečí ohrožující život či zdraví, pokud zaměstnanec tento stav úmyslně nevyvolal.

2.7.3.1 Druhy náhrad

- náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti – zaměstnanec má na tuto náhradu nárok ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem pracovního úrazu či nemoci z povolání a plnou výší náhrady mzdy (platu) nebo odměny z dohody a plnou výší nemocenského;
- náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (renta) – náleží zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem vykazovaným po pracovním úrazu či nemoci z povolání s připočtením případného souvisejícího invalidního důchodu. Tato náhrada přísluší zaměstnanci nanejvýš do konce kalendářního měsíce, v němž dovrší 65 let věku nebo důchodového

věku pokud je vyšší než 65 let anebo do data přiznání starobního důchodu plynoucího ze smlouvy o důchodovém pojištění;

- náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění – jedná se o náhradu, jež je poskytována zaměstnanci pouze jednorázově ve výši stanovené vládou, a v každém individuálním případě na základě vydání lékařského posudku;
- náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením – náhrada je vyplacena tomu, kdo náklady spojené s léčením skutečně vynaložil;
- náhrada věcné škody – je poskytována zaměstnanci, který prodělal pracovní úraz, nebo u něj byla diagnostikována nemoc z povolání;
- náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem – přísluší opět tomu, kdo náklady vynaložil. Náhradu nákladů spojených s pohřbem představují výdaje účtované za pohřeb, hřbitovní poplatky, na zřízení pomníku do výše alespoň 20 000 Kč, cestovní výlohy a třetina obvyklých výdajů na smuteční oděv blízkým osobám;
- náhrada nákladů na výživu pozůstalých – je poskytována pozůstalým, vůči kterým měl zemřelý zaměstnanec vyživovací povinnost nebo výživu poskytoval. Náhrada činí 50 % průměrného výdělku zaměstnance v případě výživy jedné osoby, 80 % pokud výživu poskytoval více osobám;
- jednorázové odškodnění pozůstalých – náleží pozůstalému manželovi, partnerovi, nezaopatřenému dítěti, ale také rodičům zaměstnance sdílejících společnou domácnost ve výši nejméně 240 000 Kč;
- náhrada věcné škody – je vyplacena dědicům zaměstnance.

Pojistné si zaměstnavatel vypočítá sám, a to ze základu, který je tvořen souhrnem vyměřovacích základů všech zaměstnanců za uplynulé čtvrtletí. Při výpočtu uplatní sazbu dle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) pro hlavní podnikatelskou aktivitu zaměstnavatele. Pojistné je splatné za první čtvrtletí vždy do 31. ledna, za druhé čtvrtletí do 30. dubna, za třetí čtvrtletí do 31. července a za čtvrté čtvrtletí do 31. října. Pokud není pojistné zaplaceno včas a v požadované výši, dochází k navýšení dlužné částky o 10 % za každý i započatý měsíc.

Vznik nákladu ve formě pojistného se zaúčtuje na vrub nákladového účtu 548 – Ostatní provozní náklady se souvztažným zápisem na účet 325 – Ostatní závazky. Následně dochází k úhradě pojistného, tedy ke skutečnému úbytku peněz z bankovního účtu

či pokladny. Je tedy nutné zaúčtovat nyní na stranu „Má dáti“ účet 325, aby tedy byl konečný zůstatek na tomto pasivním účtu nulový a na stranu „Dal“ promítnout účet 221 – Bankovní účty či 211 – Pokladna.

Může však nastat situace, kdy nelze pohledávku za pojišťovnou v důsledku pojistné události zaúčtovat standardním způsobem a bude nutné použít dohadný účet aktivní. Jedná se o případ, kdy výnos náleží do běžného účetního období, ale nebyla poskytnuta pojistná náhrada a pojišťovna nepotvrdila do data uzavírání účetních knih výslednou výši náhrady. Chybí tedy doklad pro zaúčtování, tudíž je nezbytné částku odhadnout. Účtování pak bude následující. Předpokládaný odhad částky (dohadná pohledávka za pojišťovnou) se zaúčtuje na vrub účtu 388 – Dohadné účty aktivní se souvztažným zápisem na účet 648 – Ostatní provozní výnosy. V následujícím roce pojišťovna potvrdí skutečnou výši náhrady škody, přičemž mohou nastat dvě situace: v prvním případě pojišťovna přizná částku nižší, než byla částka odhadovaná, pak se předpis pojistné náhrady zaúčtuje na stranu „Má dáti“ na účet 378 – Jiné pohledávky, na stranu „Dal“ 388 – Dohadné účty aktivní. Následně je třeba doúčtovat zůstatek dohadné položky a to na vrub nákladového účtu 548 – Ostatní provozní náklady a ve prospěch účtu 388 – Dohadné účty aktivní. V druhém případě pojišťovna může přiznat částku vyšší, než činila výše odhadu, pak předpis pojistné náhrady bude zaúčtován shodně jako v případě první varianty, avšak vzniklý rozdíl bude nutné doúčtovat ve prospěch účtu 648 – Ostatní provozní výnosy se souvztažným zápisem na účet 388 – Dohadné účty aktivní. Na závěr je potřeba zaúčtovat samozřejmě příjem z titulu náhrady škody od pojišťovny na vrub účtu 221 – Bankovní účtu, respektive 211 – Pokladna ve prospěch účtu 378 – Jiné pohledávky.

2.7.4 Pokuty za porušení BOZP

Právnícká osoba (zaměstnavatel) i fyzická osoba (zaměstnanec) mohou pochybit, tedy dopustit se přestupku, jestliže jednají v rozporu s právními předpisy. Existuje dlouhý výčet činností považující se u fyzických osob za přestupek na úseku bezpečnosti práce a u právnických osob za správní delikty na úseku bezpečnosti práce, viz zákon č. 251/2005 Sb. o inspekci práce.

Pokuty mohou být uloženy ve výši 300 000, 400 000, 1 000 000 a 2 000 000 korun českých dle stupně závažnosti prohřešku vůči bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Z hlediska daňového je důležité znát, zda daná pokuta je daňově uznatelná či nikoliv. Opět mohou nastat dvě varianty. Za prvé může dojít v rámci kontroly z Inspektorátu práce ke zjištění nesprávnosti v podobě přestupku či správního deliktu na úseku bezpečnosti práce. V tomto případě se jedná o pokutu, která je daňově neúčinná. Tedy nákladový účet 545 – Ostatní pokuty a penále, na němž je částka pokuty zachycená, bude při transformaci výsledku hospodaření na daňový základ navyšovat u dlužníka rozdíl mezi výnosy a náklady. Druhá varianta představuje udělení pokuty jiným podnikatelem na základě uzavřené smlouvy, v jejíchž podmínkách je jasně stanovena povinnost dodržovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Na základě porušení smluvního ujednání dojde k vyfakturování smluvní pokuty. V této situaci se naopak jedná o pokutu daňově účinnou, jejíž výši zaúčtuje strana, která porušila smlouvu na účet 544 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení. Věřitel analogicky účtuje na účet 644 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení. Při podání daňového přiznání k dani z příjmů je následně zapotřebí upravit výsledek hospodaření dle § 23 zákona o dani z příjmu.

3 Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Tato část práce obsahuje stručnou charakteristiku zvolené společnosti TRIMR, s. r. o. Součástí třetí kapitoly bude především analýza systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, konkrétně analýza rizikovosti, úrazovosti, zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele, školení, poskytování osobních ochranných pracovních prostředků.

3.1 Profil podniku

Společnost TRIMR, s. r. o. byla založena, respektive zapsána do obchodního rejstříku dne 1. března 1991 jako veřejná obchodní společnost. V roce 2006 však změnila svou právní formu na společnost s ručením omezeným v důsledku změny jednatelů. Statutární orgán tvoří dva jednatelé, kteří se podílejí na řízení společnosti, a každý zastupuje společnost samostatně v plném rozsahu. Základní kapitál dosahuje výše jednoho milionu korun, přičemž obchodní podíl obou z jednatelů činí 50 %.

Všeobecně lze říci, že se podnik zabývá poskytováním služeb zaměřených na obor elektrotechniky. TRIMR, s. r. o. patří mezi významné a vyžadované obchodní korporace realizující své služby po celé republice.

Jedná se o elektromontážní podnik orientovaný především na práce v oblasti silnoproudu, slaboproudu, měření a regulace, ale také výrobu a obchodní činnosti. Aktivita,

jež tvoří předmět podnikání, jsou zejména projektová činnost ve výstavbě, výroba, instalace, opravy elektrických strojů, přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení, zámečnictví, nástrojářství, montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení.

Oblast silnoproudu – elektromontážní práce v oblasti silnoproudu jsou zásadní a stěžejní aktivity vykonávané odborně znalými zaměstnanci společnosti. V rámci komplexní dodávky a montáže silnoproudé techniky podnik zajišťuje rovněž zpracování projektové dokumentace, cenových kalkulací včetně doložení detailně propracovaných položkových rozpočtů, a rovněž také elektro-revize. Nepochybně velkou předností je zabezpečení nepřetržitého pohotovostního servisu. V případě podání hlášení o poruchovém stavu prostřednictvím telefonu či faxu okamžitě zasáhne poruchová služba.

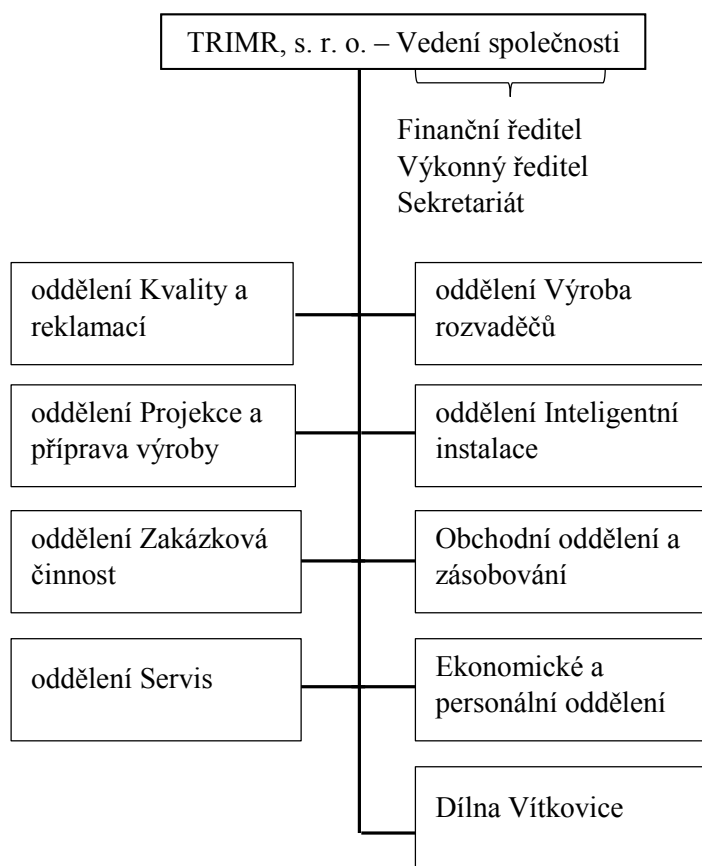
Oblast slaboproudu – slaboproudá elektrotechnika zahrnuje projekci, dodávku a montáž elektronické zabezpečovací signalizace, elektrické požární signalizace, ozvučovacích systémů, instalaci kamerových systémů, instalaci počítačových sítí, ale také revizi všech zařízení a záruční i pozáruční servis. I zde funguje 24 hodinová nepřetržitá pohotovostní a poruchová služba.

Měření a regulace – v rámci oblasti měření a regulace se společnost orientuje na návrhy a dodávky regulačních systémů zejména pro výměňkové stanice, kotelny, klimatizace, vzduchotechniku a další zařízení. Zde je možné využít tzv. automatický telefonní hlásič, který upozorní na poruchovou situaci. Pro kotelny a výměňkové stanice nabízí společnost službu v podobě permanentního monitorování technologie.

Obchodní činnost – podnik se zabývá také prodejní činností orientovanou na sortiment malé regulační techniky (regulátory pro řízení kotlen, řízení výměňkových stanic či topných okruhů, řízení teploty prostoru, prodej čidel, ventilů atd.), čímž usilují o rozšíření spektra poskytovaných služeb a rovněž o úsporu nákladů a času svých klientů.

Výroba – vzhledem k tomu, že se podnik zabývá také výrobou, je zřejmé, že vlastní prostory sloužící k provozování výrobního procesu. Dílna se nachází v Ostravě – Vítkovicích. Jsou zde zhotovovány rozvaděče jednak pro vlastní účely, čímž je míněna zakázková činnost, ale také pro přímý prodej zákazníkům.

Obr. 3.1 Organizační struktura podniku

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 3.1 Přehled o finančním hospodaření podniku

V tis. Kč	2011	2012	2013	2014	2015
Výkony	98 788	86 921	75 586	115 103	113 619
Výkonová spotřeba	65 476	58 521	51 988	87 769	85 060
Osobní náklady	31 535	29 540	26 576	25 186	25 193
Daň z příjmu	196	0	0	0	0
VH za BÚO	1 024	-3 000	-5 791	61	1 952

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3.1 podává přehled o finančním hospodaření společnosti TRIMR, s. r. o. v letech 2011 – 2015. Výkony jsou prezentovány především tržbami za poskytované služby, jejichž nárůst je nesmírně důležitý. Společnost se však zabývá také výrobou vlastních výrobků (viz výše), tudíž i tržby za prodej vlastních výrobků jsou součástí položky výkonů. Výkony

během prvních tří analyzovaných let výrazně klesaly, což bylo zapříčiněno zejména poklesem objemu zakázek.

S tímto vývojem také koresponduje degresivní vývoj výkonové spotřeby, která představuje spotřebu materiálu, energie a služeb. Tento jev je zcela logický, neboť s poklesem objemu zakázek klesá rovněž materiálová a energetická náročnost, a proto se snižují spotřební náklady. S danou situací souvisejí rovněž osobní náklady zahrnující náklady mzdové, sociální a náklady na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, které taktéž měly v letech 2011 – 2013 klesající trend. Vzhledem k podnikatelskému prostředí, v němž se podnik nacházel, bylo nemilou nutností propuštění zaměstnanců. Důsledkem je tedy postupné snižování osobních nákladů.

Položka daň z příjmu je odvedena do státního rozpočtu pouze v roce 2011. Příčinou následných nulových hodnot jsou ztráty v letech 2012 a 2013, kdy ze záporného základu daně nevyplývá žádná daňová povinnost. V následujících letech 2014 a 2015 z toho důvodu, že dle zákona o dani z příjmu lze po dobu pěti let uplatňovat, respektive odepisovat vzniklou ztrátu z předešlých let z položky nerozděleného zisku minulých let.

Roky 2014 a 2015 přinesly mnohá pozitiva. Došlo k vysokému nárůstu tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb. Příčinou této expanze se stalo konkurenční prostředí. Vzhledem k vyostřené situaci spousta menších stavebních společností byla nucena trh opustit, tudíž se otevřely příležitosti pro společnost TRIMR, s. r. o., která jich využila ve svůj prospěch a dokázala se tak dostat z poměrně hluboké ztráty. Výsledky hospodaření postupně zase narůstaly až do výše 1 952 tisíc Kč v posledním sledovaném roce.

3.2 Analýza rizikovosti dle ukazatele míry rizika

Je zřejmé, že oblasti podnikání společnosti TRIMR, s. r. o. zahrnují pracovní činnosti, prostředí a zařízení, které jsou velmi rizikové. Zaměstnanci vykonávají práce ve ztížených podmínkách, používají pro výkon své práce řadu pracovních nástrojů či zařízení, které mohou být rovněž původcem nebezpečí.

Na identifikaci nebezpečných vlivů se podílejí vedoucí pracovníci na všech pracovištích v úzké spolupráci s externím technikem, který vypomáhá se zpracováním podkladů. Výstupem této součinnosti je stručná deskripce pracovního postupu či pracovní

operace, anebo technologického procesu, instrukce ohledně bezpečného používání veškerých pracovních nástrojů, strojů, zařízení, dále výčet rizik včetně systému opatření na ochranu proti nepříznivým vlivům, seznam osobních ochranných pracovních prostředků a nastínění možného vzniku havarijní situace včetně řešení. Vedoucí pracovníci jsou povinni řádně a včas písemně upozornit externího technika na skutečnosti týkající se rizik, jestliže zjistí nutnost doplnění či přezkoumání v návaznosti na hodnocení rizik. To je důvod, proč musí být vždy, když jsou zjištěny nové skutečnosti, pravidelně aktualizovaná oblast identifikace nebezpečí a hodnocení rizik.

Následující tabulky obsahují výběr posuzovaných objektů, jimiž jsou nejpoužívanější a zároveň nejrizikovější stroje a zařízení (Tabulka 3.2), a také nejčastější a zároveň nejrizikovější činnosti (Tabulka 3.3). Zdroje rizik jsou uspořádány dle pracovních činností a postupů, nebezpečných situací, strojů, zařízení, provozních a stavebních prostorů a technologií, u kterých lze odůvodněně předpokládat, že by mohlo dojít k ohrožení zdraví, případně života zaměstnanců.

Pro kvantifikaci míry rizika je aplikována jednoduchá bodová metoda. Jedná se o metodu subjektivní sloužící pro hodnocení rizik na základě stanovení pravděpodobnosti vzniku a následků, stupni závažnosti, počtu ohrožených osob a doby působení rizika (viz kapitola 2.2, Tabulka 2.1).

V tabulkovém přehledu jsou uvedeny základní opatření ke snížení rizika, tak, aby bylo riziko akceptovatelné. Povinností vedoucích odpovědných pracovníků je tato opatření zajišťovat a kontrolovat. Zaměstnavatel musí v rámci vnitřní politiky řízení BOZP zajistit, aby bezpečnostní technik nebo pověřený zaměstnanec kontroloval a zabezpečoval, že vymezená opatření jsou realizována. Uvedené je podstatné při určení pravděpodobnosti vzniku, rizika respektive možných následků ohrožení, jejichž váhy dosahují rozmezí 3 až 5.

Tab. 3.2 Posuzované objekty dle ukazatele míry rizika

Posuzovaný objekt (zdroj rizika)	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení rizika				Bezpečnostní opatření
		P	N	H	MR	
Elektrická zařízení (úraz proudem)	Vytržení přívodní šňůry nešetrnou manipulací, porušení izolace	3	5	3	45	Připojování s ochranným vodičem; šetrně zacházet s kabely a přívodovými šňůrami; pravidelné revize.
Manipulační zdvižné vozíky	Zřícení palet či jiné manipulační jednotky a ohrožení osoby v blízkosti stohu	3	5	3	45	Udržován rovný povrch; nepřekračovat stanovenou stohovací nosnost a výšku.
Vrtačky	Zranění, popálení očí a obličeje třískami	3	4	3	36	Používání brýlí či obličejového štítu.
Plynové zařízení pro kotelnu a otop kotlů	Otrava CO, udušení nedostatkem kyslíku v plynových kotelnách	2	5	3	30	Při uvádění do provozu posupovat podle návodu a pokynů výrobce; před zapálením kotle se přesvědčit o nezávadnosti; provádění kontrol ovzduší.
Žebříky	Pád osoby ze žebříku	3	3	3	27	Udržovat žebříky v řádném technickém stavu; poškozené žebříky odstranit z pracoviště; používat osobní zajištění proti pádu.
Spotřebiče na plynná paliva v budovách	Výbuch plynu, udušení nedostatkem kyslíku, otrava CO	2	5	2	20	Dodržení podmínek dodavatele plynu; splnění bezpečnostních podmínek včetně provedení zkoušek a revize; odborné provádění odplynění a odvzdušnění.
Nátěrové hmoty	Požár či exploze v uzavřených prostorách	3	4	1	12	Uchovávání látek v uzavřených obalech; dodržování protipožárních zásad; zajištění dostatečné výměny vzduchu.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3.2 zachycuje vybrané pracovní nástroje či zařízení, spadající do nejrůznějších oblastí vykonávaných prací, řazené sestupně dle míry rizika. Souhrnně je možné označit veškeré uvedené, posuzované objekty jako rizikové, u kterých je zapotřebí zvýšená pozornost a v případě potřeby provádět nápravná opatření. Obecně lze konstatovat, že rizikovými faktory jsou především: elektrický proud, vlastnosti plynů a jiných látek, pád osoby či předmětu z výšky.

Největší míra rizikovosti je zaznamenána u elektrických zařízení ve výši 45. Výsledná hodnota se velice přibližuje hranici 50, od které je již riziko považováno za vysoké, závažné, vyžadující bezprostřední bezpečnostní opatření. Při manipulaci s elektrickými zařízeními pod vysokým napětím je pravděpodobný vznik a existence rizika, zaměstnancům hrozí smrtelný úraz, což představuje velký vliv na míru ohrožení a nebezpečí. Shodné vyhodnocení rizika včetně míry rizikovosti se projevuje také u manipulačních zdvižných vozíků, které jsou využívány v rámci vnitrozávodní dopravy. Zaměstnanci, obsluhující zdvižné vozíky se musí před zahájením manipulace vždy nejprve ujistit, že ložný materiál je řádně zafixovaný, aby nedošlo ke zranění osob v důsledku pádu uvolněného materiálu. Je důležité také pravidelně kontrolovat technický stav vozíků, zejména funkčnost brzd, systém řízení, stav kol. Opouští-li řidič zdvižný vozík, je jeho povinností se přesvědčit, zda je zařízení zajištěno proti jakémukoliv (neoprávněnému či neúmyslnému) použití.

Vrtáčky jsou používány jako pracovní nářadí v oblasti kovoobrábění. Míra rizikovosti dosahuje výše 36, což je v porovnání s předešlými dvěma zařízeními způsobeno snížením váhy složky možných následků ohrožení (N) na číslo 4. Tedy při zacházení s vrtáčkami hrozí pracovníkům těžký úraz a úraz s trvalými následky, zejména v oblasti hlavy (mimo uvedené také skalpování v případě, že stroj obsluhuje pracovník s dlouhými vlasy, zachycení a navinutí končetiny do rotujícího vrtáku, tržné rány způsobené odmrštěním nástroje apod.).

U plynových zařízení pro kotelnu a otopu kotlů, jejichž existence se váže s výměňikovými stanicemi, je hodnota ukazatele míry rizikovosti na úrovni 30. Pracovníci, kteří uvádějí zařízení kotelny do provozu, mohou utrpět až smrtelný úraz způsobený otravou či udušením. Je však nepravděpodobné, že dojde ke vzniku či existenci rizika, jež se stane příčinou onoho smrtelného úrazu, což dokumentuje číslo 2 u složky pravděpodobnosti vzniku rizika (P). V ojedinělých případech může dojít také k výbuchu kotle v důsledku zanedbání údržby. Pokud je řádně dodržován provozní řád, respektive návod výrobce, nebezpečí je tímto téměř eliminováno.

Jednoduché a dvojité žebříky vykazují hodnotu ukazatele míry rizikovosti ve výši 27. Všechny tři složky ukazatele jsou na třetí úrovni, tedy existuje pravděpodobnost vzniku rizika pracovníkům, využívajícím k výkonu své pracovní činnosti žebříky, hrozí vážný úraz vyžadující hospitalizaci, tudíž je zřejmé, že se zde vyskytuje nezanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí. Při používání žebříků platí určité zákazy, které je pracovník povinen akceptovat. Jedná se například o zákaz výstupu a sestupu více osob současně, dále není dovoleno vynášet či snášet předměty přesahující hmotnost 15 kilogramů, vstupovat na žebřík s nevhodnou či znečištěnou obuví, vyklánět se mimo osu žebříku apod.

Plynová zařízení, konkrétně spotřebiče na plynná paliva v budovách, dosahují míry rizikovosti na úrovni 20. Jelikož se jedná o práci s nebezpečnými látkami, které ve směsi se vzduchem vybuchují, je evidentní, že pracovníkům hrozí smrtelný úraz otravou anebo udušením, což dokazuje nejvyšší úroveň – číslo 5 u složky možných následků ohrožení (N). Na druhou stranu je téměř nepravděpodobný vznik a existence rizika. Proto lze jednoduše říci, že převažuje pouze malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení. Při jakémkoliv zásahu do spotřebičů na plynná paliva je nesmírně důležité nejprve zastavit přívod plynu a poté provádět potřebnou opravu. Pokud dojde k úniku plynu v uzavřených prostorách, je nezbytné, aby pracovník zajistil odvětrávání místnosti a počínal si tak, aby nedošlo ke vzniku jiskření.

Nátěrové hmoty mají hodnotu ukazatele míry rizikovosti 12, což představuje výši přibližující se k hranici 10, od které se jedná o tzv. možné riziko, u něhož je třeba zvýšit pozornost, nikoliv provádět bezodkladná bezpečnostní opatření. Nátěrové hmoty tedy v podstatě nepředstavují nějak zvlášť vysoké riziko. Jedná se však o látky jako jsou ředidla, rozpouštědla, lepidla, tmely obsahující příkladně tyto chemické látky: benzen, toluen, uhlovodíky, alkoholy, proto mohou zapříčinit explozi a vyvolat akutní či chronickou otravu. Při nadýchání se výparů v uzavřených prostorách může pracovník utrpět bolesti hlavy, halucinace, stav bezvědomí, dokonce i srdeční arytmii či poškození mozku. Při manipulaci s těmito látkami je nevyhnutelné používat osobní ochranné pracovní prostředky.

Tab. 3.3 Posuzované činnosti dle ukazatele míry rizika

Posuzovaná činnost (zdroj rizika)	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení rizika				Bezpečnostní opatření
		P	N	H	MR	
Skladování	Pád, naražení různých částí těla při pohybu na venkovních komunikacích a prostorách	4	3	3	36	Zajištění bezpečného stavu povrchu venkovních cest vstupů do výrobních objektů a skladovacích prostorů.
Kovoobrábění	Vtažení, navinutí rukavice včetně končetiny obsluhy, zranění oka v důsledku odletujících částic	3	3	3	27	Používání OOPP; přednostní používání obličejových štítů; znemožnění přístupu k nebezpečným částem.
Nakládka a vykládka dopravních prostředků	Pád břemene na pracovníka při zvedání a ukládání	3	3	3	27	Vhodný způsob uložení a upevnění břemen při přepravě, zajistit stabilitu; vyloučení přítomnosti osob nepodílejících se na vykládce a vykládce.
Stavební práce ve výškách	Propadnutí pracovníka střešní konstrukcí	3	4	1	12	Zajištění proti propadnutí; vhodně rozložit pomocnou konstrukcí.

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 3.3 jsou obsaženy vybrané pracovní činnosti seřazené sestupně opět dle ukazatele míry rizikovosti. I zde se míra rizikovosti nachází u všech posuzovaných činností v rozmezí 10 – 50, což označuje zdroje rizika za poměrně rizikové, vyžadující nápravná opatření. Za nejrizikovější činnost je považováno skladování s mírou rizikovosti 36. Nebezpečí hrozí pracovníkům při pohybu na venkovních komunikacích a prostorách náležící skladovacím objektům. Pravděpodobnost, že dojde ke vzniku rizika je velmi vysoká, což značí číslo 4 u složky pravděpodobnosti vzniku a existence rizika (P). Pracovníci tak mohou utrpět vážnější úraz vyžadující hospitalizaci, přičemž tato skutečnost představuje nezanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí. Je podstatné udržovat podlahy, komunikace a veškeré plochy na venkovních skladovacích prostorách či skládkách materiálu.

Kovoobrábění je činnost, při které jsou pracovníci vystaveni celé řadě rizik co do četnosti. Výsledná míra rizikovosti dosahuje úrovně 27, přičemž jednotlivé složky vyhodnocení rizika mají shodně výši 3. Jedná se tedy o pravděpodobný vznik a existenci rizika s významným vlivem na míru ohrožení a nebezpečí, pracovníci tak mohou utrpět vážnější úraz, vyžadující hospitalizaci. Nebezpečné vlivy se mohou projevit v prostředí, tedy v dílenských pracovištích, při obsluze strojů, a samozřejmě také v důsledku vlastností samotných pracovních nástrojů. Zaměstnanci používají k výkonu své práce vrtačky, stojanové brusky, rozbrušovačky, pily na kovy, řezné kapaliny. V této souvislosti se za hlavní identifikovaná nebezpečí považují pády či uklouznutí na podlaze pracovních stanovištích strojů, zasažení osoby při obsluze stroje odlétajícími třískami, zranění nebo popálení nechráněných částí těla, navinutí končetiny, pořezání. Pracovníci by proto měli dodržovat bezpečnostní opatření, jako například: odstranění jakýchkoli překážek (potrubí, hadice, elektrické kabely), které by mohly způsobit zakopnutí a následný pád, používání vhodné pracovní obuvi, zřízení krytu pracovního prostoru, který tak chrání pracovníka před odletujícími částmi, používání obličejových štítů, nesahat do nebezpečného prostoru za chodu pracovního zařízení, kontrolování technického stavu strojů a zařízení a jejich správné skladování a mnoho dalších.

Nakládka a vykládka dopravních prostředků je činností spadající pod oblast manipulace a skladování. Má shodné vyhodnocení rizika jako činnost kovoobrábění. Zdraví ohrožující vlivy jsou však pochopitelně odlišné. Pracovník, provádějící nakládku a vykládku dopravních prostředků, může být zasažen předmětem nebo materiálem následkem pádu. Rovněž může dojít k pádu pracovníka při výstupu a sestupu na dopravní prostředek. Mimo bezpečnostní opatření, uvedená v tabulkovém přehledu (viz výše), by měli pracovníci dbát také na pořadí vykládaného materiálu, neboť by mohlo snadno dojít k jednostrannému odpružení s následným nakloněním dopravního prostředku a převrnutím či sesunutím nákladu na pracovníka.

Poslední výběrovou posuzovanou činností jsou stavební práce ve výškách. Řadí se zde práce a pohyb pracovníků na střeších – práce tesařské, pokrývačské, klempířské, montážní, hromosvodářské, udržovací atd. Míra rizikovosti je pouze na úrovni 12, což představuje značný pokles oproti předešlým činnostem. Přesto, že pracovníkům hrozí až těžký úraz a úraz s trvalými následky – číslo 4 u složky možných následků (N), je výsledná nízká hodnota ukazatele míry rizikovosti způsobena nejnižší možnou hodnotou u složky (H). Názor

hodnotitelů (H) je tedy zastoupen číslem 1, což značí zanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí. Aby tedy nedošlo pádu zaměstnance, je nezbytné vypracovat technologický či pracovní postup pro zajištění bezpečnosti práce ve výškách.

Při vymezení postupů a opatření vedoucí ke snížení a zvládnutí rizik platí následující principy:

- eliminace zdroje rizika,
- minimalizace či úplná separace zdroje rizika úrazu,
- oddálení pracovníka z pole (nebezpečného prostoru) původu rizika úrazu,
- výchova a výcvik zaměstnanců k BOZP (školení, prověřování znalostí),
- pro dosažení snížení rizika sledovat technologický pokrok a využívat technický vývoj,
- preferovat kolektivní bezpečnostní opatření chránící více pracovníků současně,
- pravidelně kontrolovat technický stav strojů a zařízení včetně provádění údržby,
- v případě zahájení nové činnosti či zavedení nové technologie anebo jakékoliv změny podmínek nebezpečí aktualizovat vyhodnocení rizik.

3.3 Analýza pracovních úrazů a nemocí z povolání

Pracovní úraz představuje poškození zdraví nebo smrt, jestliže k těmto skutečnostem došlo nezávisle na vůli zaměstnance za působení zevních vlivů v rámci plnění pracovního úkolu či v přímé souvislosti s ním.

Každý zaměstnanec je povinen bezodkladně nahlásit svému nadřízenému svůj pracovní úraz anebo úraz, jehož byl svědkem. Pokud je ze zdravotního hlediska schopen, sám se aktivně zúčastní vyšetřování příčin nehody. V případě potřeby je zaměstnanec dále povinen poskytnout raněnému první pomoc a přivolat záchrannou službu. Aby bylo možné okamžitě poskytnout nezbytnou pomoc, je každé pracoviště vybaveno lékárníčkou. Obsah lékárníčky je zapotřebí kontrolovat (1x ročně), za což je zodpovědný vedoucí pracovník příslušného útvaru. V lékárníčce je povinné mít neustále k dispozici následující: sterilní obvaz č. 2 (2 ks), sterilní obvaz č. 3 (2 ks), sterilní obvaz č. 4 (2 ks), šátek trojčipý (2 ks), náplast hladká (1 ks), náplast s polštářkem (6 ks), obinadlo škrťící pryžové (1 ks), obvaz hotový sterilní (1 ks), rouška resuscitační (1 ks), rukavice pryžové v obalu (1 pár), zavírací špendlík (2 ks), nůžky (1 ks),

mast na popáleniny (1 ks), dezinfekční prostředek (1 ks), živočišné uhlí (1 balení) a oční voda (1 ks).

Vedoucí zaměstnanec, na jehož pracovišti se udál pracovní úraz, je povinen dostupnými prostředky zabezpečit lékařskou pomoc a ošetřit zraněného pracovníka. Okamžitě ohlásí událost, jejímž následkem nastala smrt či pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny, jednateři společnosti. Dohlédne na to, případně osobně provede taková opatření, aby již nedošlo k opakovanému ohrožení života a zdraví. Následně ve spolupráci s externím technikem společně se zraněným či svědky realizují důkladné prošetření okolností a příčin vzniku úrazu, o němž vyhotoví záznam. Záznam o úrazu se poté předává na personální oddělení. Pakliže dojde k úrazu s následkem smrti nebo pracovní neschopností delší než pět kalendářních dnů, je přímý vedoucí zaměstnanec povinen dohlédnout na to, aby místo úrazu zůstalo nepozměněno do příchodu vyšetřovacího orgánu. Změnit původní místo lze jen tehdy, pokud jde o záchranu osob, záchranné práce nebo o bezpečnost provozní činnosti. V uvedených případech je však nezbytné provést náčrt, fotografii či videozáznam původního stavu.

Jednatel určí tzv. odpovědnou vyšetřovací komisi, která se zabývá prošetřováním příčinných souvislostí v případě smrtelného úrazu. Sestává z předsedy, jenž je zastoupen vedoucím příslušného oddělení či útvaru, členů komise, kteří jsou tvořeni stavbyvedoucími a manažery kvality. Pro úplnost je nezbytná také účast externího bezpečnostního technika. Pro kompletní informovanost je důležité vymezit kompetence externího technika. Provádí pravidelná školení všech zaměstnanců a poradenskou činnost v oblastech bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany, dále spolupracuje při tvorbě a aktualizaci směrnic uvedených oblastí, dle pokynů jednatele společnosti provádí kontrolu pracovišť, projednává s vedoucími zaměstnanci jednotlivých pracovišť (případně staveb) porušení předpisů a navrhuje opatření k nápravě a prevenci, kontroluje používání osobních ochranných pracovních prostředků a také jako člen odpovědné vyšetřovací komise kooperuje při vyšetřování smrtelných a těžkých úrazů.

Pracovní úrazy a nemoci z povolání je třeba evidovat, k čemuž slouží kniha úrazů, ale podnik využívá také knihu drobných úrazů kvůli přehlednosti a rychlejší orientaci v datech. Za celou dobu fungování účetní jednotky byla vyplácena úrazem postiženým zaměstnancům náhrada mzdy, přičemž aktuálně je tato náhrada poskytována do 14 dnů, dále nemocenské dávky, jenž jsou spravovány a vyřizovány Okresní správou sociálního

zabezpečení v Ostravě a náhrady od pojišťovny Kooperativa, a. s. V podniku jsou zaznamenány tyto konkrétní druhy náhrad: náhrada za ztrátu na výdělků po dobu nemoci (úrazu), náhrada za ztrátu na výdělků po ukončení nemoci (úrazu), bolestné, u kterého je nutné doložit posudek lékaře o bolestném. Kromě těchto standardních náhrad se poškozeným zaměstnancům vyplácí rovněž vyúčtované lékařské náklady a náhrada za tzv. ztížené společenské uplatnění, jenž musí být také doloženo posudkem lékaře.

Nejen, že je zapotřebí vyplnit při vzniku úrazu protokol o úraze, ale také tiskopisy pojišťovny Kooperativa, a. s. pro uplatnění náhrady.

Vzhledem k době, po kterou podnik TRIMR, s. r. o. existuje a vykonává svou činnost lze konstatovat, že úrazů a nemocí z povolání nebylo mnoho, což svědčí o zodpovědném chování jak zaměstnavatele, tak všech zaměstnanců a kvalitní úrovni systému politiky řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Tab. 3.4 Přehled o úrazovosti a souvisejících vyplacených náhradách

Rok	Událost	Druh náhrady v Kč			Celková částka v Kč
		<i>Náhrada za výdělek</i>	<i>Bolestné</i>	<i>Posudek</i>	
1995	Pracovní úraz	1 473	300	-	1 773
1996	Pracovní úraz	892	150	-	1 042
	Pracovní úraz	1 982	450	-	2 432
	Pracovní úraz	10 233	1 200	-	11 433
	Pracovní úraz	1 476	405	-	1 881
1998	Pracovní úraz	4 482	900	80	5 462
	Pracovní úraz	9 611	600	80	10 291
1999	Pracovní úraz	5 925	450	100	6 475
	Pracovní úraz	6 610	900	100	7 610
2000	Pracovní úraz	1 505	450	100	2 055
	Pracovní úraz	7 367	750	120	8 237
2003	Pracovní úraz	21 508	2 400	100	24 008
	Pracovní úraz	11 334	720	200	12 254
	Pracovní úraz	21 579	9 000	114	30 693
	Pracovní úraz	27 836	36 000	150	63 986
2005	Pracovní úraz	39 989	75 600	100	115 689
2007	Pracovní úraz	1 814	600	150	2 564
	Pracovní úraz	1 963	1 200	200	3 363
	Pracovní úraz	2 780	3 600	-	6 380
2009	Pracovní úraz	51 946	10 080	660	62 686
2010	Pracovní úraz	10 186	1 200	200	11 586
2013	Pracovní úraz	5 974	240	260	6 474
2014	Pracovní úraz	51 307	7 200	1 305	59 812
	Nemoc z pov.	125 130	6 000	2 280	133 410

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3.4 zobrazuje podrobnou statistiku pracovních úrazů a nemoci z povolání. Podnik TRIMR, s. r. o. začal rozvíjet svou činnost jako právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku od roku 1991, avšak ke zcela prvnímu pracovnímu úrazu došlo teprve v roce 1995.

V některých letech úrazy vůbec zaznamenány nebyly. V roce 2014 je evidována mimo jiné jediná nemoc z povolání.

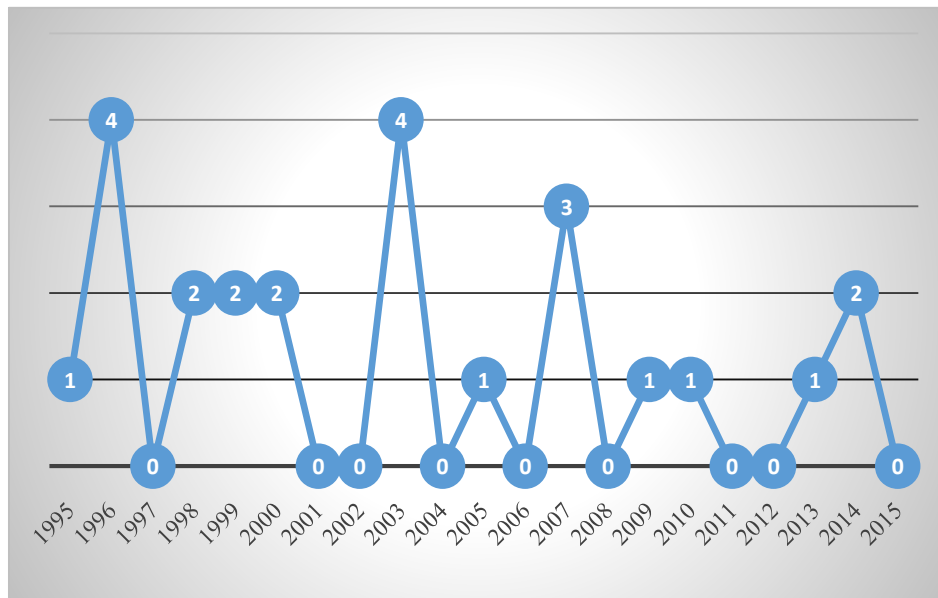
V tabulce jsou dále detailně rozepsány jednotlivé částky vyplacené zaměstnancům, kteří utrpěli škodu na zdraví. Ve všech případech se jednalo vždy o náhradu za ztrátu na výdělku a bolestné. Posudek o bolestném podnik zachycuje v evidenci až od roku 1998. Jeho rozdílná výše je závislá na pracnosti vyšetření u lékaře. Pouze u dvou zaměstnanců byla proplacena také náhrada za ztížené společenské uplatnění. Jelikož se jedná o atypickou náhradu za sledované období, nebyla v přehledu uvedena. V prvním případě se jednalo o pracovníka, jenž utrpěl pracovní úraz v roce 2003 a právě jeho náhrada za ztížené společenské uplatnění činila až 66 000 Kč, tudíž celková částka 63 986 Kč uvedená v tabulce je navýšena o tuto nestandardní náhradu. Rovněž v roce 2005 došlo k téže situaci u dalšího pracovníka, který prodělal pracovní úraz. Výše náhrady za ztížené společenské uplatnění v tomto případě činila celkem 96 000 Kč. I zde je nutné kalkulovat souhrn dvou částek, respektive celkovou částku standardních náhrad 115 689 Kč, uvedenou v tabulce spolu se zmíněnou ztrátou za ztížené společenské uplatnění.

Jednotlivé částky jsou pojišťovnou vypláceny dle rozsahu a stupně závažnosti zranění. Nejvyšší odškodnění u pracovních úrazů bylo vyplaceno v roce 2005 ve výši 211 689 Kč. Jedná se o částku navýšenou o náhradu za ztížené společenské uplatnění, tedy o zmiňovaných 96 000 Kč. Druhou nejvyšší částku – 129 986 Kč obdržel pracovník v roce 2003, přičemž i jemu byla navíc vyplacena nestandardní náhrada ve výši 66 000 Kč. Oba tito zaměstnanci byli zasaženi elektrickým proudem.

Celková výše vyplacené náhrady u nemoci z povolání v roce 2014 činila 133 410 Kč. Zaměstnanci byla diagnostikována nemoc z povolání II/7 seznamu nemocí z povolání dle nařízení vlády č. 290/1995 Sb. a č. 114/2011 Sb. Konkrétně se jedná o „nemoci periferních nervů horních končetin charakteru ischemických nebo úžinových neuropatií při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními. Ischemické poškození středového nervu, loketního nervu nebo obou nervů, s klinickými příznaky a s patologickým EMG nálezem, odpovídajícími nejméně středně těžké poruše. Poškození nervů horních končetin charakteru úžinového

syndromu s klinickými příznaky a s patologickým EMG nálezem, odpovídajícími nejméně středně těžké poruše.“²⁰

Graf 3.1 Vývoj počtu pracovních úrazů a nemoci z povolání v letech 1995 - 2015

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 3.1 znázorňuje vývoj počtu pracovních úrazů a nemoci z povolání v letech 1995 – 2015. Celkový počet poškození zdraví činí doposud 24, což v průměru přiřazuje 1 pracovní úraz na každý rok. Zaměstnanců, kteří utrpěli úraz v důsledku výkonu své pracovní činnosti, bylo v celkovém počtu 19, z čehož vyplývá, že někteří z nich prodělali škodu na zdraví opakovaně.

V roce 1995 se přihodil jeden pracovní úraz, jehož příčinou bylo, že se pracovník pořezal elektrickou pilou v průběhu obsluhy stroje. Rok 1996 byl jedním z roků, ve kterém je zaznamenáno nejvíce pracovních úrazů u čtyř pracovníků. Jedná se postupně o tato poranění u jednotlivých zaměstnanců: poranění rohovky levého oka, pořezání pravé ruky, zlomenina zápěstní kosti pravé ruky a rozříznutí prstu pravé ruky. Rok 2007 byl rokem útlumu, co se vzniku pracovních úrazů týče. V roce 1998 nastaly dva pracovní úrazy právě u dvou pracovníků. První z nich si odlomil prst a prodělal naraženinu zápěstí v důsledku nárazu do kovového roštu. Druhý zaměstnanec utrpěl pohmoždění krajiny lumbální (oblast bederní

²⁰ Nařízení vlády č. 290/1995 Sb. – *Seznam nemocí z povolání*. [online]. 1995 [cit. 15. 2. 2016] Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-290>>

páteře) následkem pádu z lešení. Rok 1999 eviduje dva pracovní úrazy rovněž u dvou různých zaměstnanců. Opět se jednalo o poranění oka, konkrétně erose rohovky s následným zánětem a druhý úraz představoval zlomeninu prstu levé ruky, pracovník se uhodil kladivem.

V roce 2000 jsou zaznamenány dva úrazy, k nimž došlo v průběhu výkonu pracovní činnosti. V prvním případě se však jednalo o situaci, kdy pracovníka postihl epileptický záchvat, který se tak stal příčinou pádu s následným poraněním levého ramene. Druhý ze zaměstnanců si podvrtnul levou nohu. Roky 2001 a 2002 neevidují žádné poškození zdraví. Rok 2003 je druhým z roků, v němž nastalo nejvíce pracovních úrazů, shodně jako v roce 1996. Jednotlivě pracovníci utrpěli tato zranění: výron kotníku pravé nohy, tržná rána dvou prstů včetně meziprstí pravé ruky, ožehnutí obličeje a popáleniny obou rukou až k předloktí a zasažení elektrickým proudem (popálenina obličeje, krku, obou rukou). V roce 2004 nebyl zaznamenán vznik žádného pracovního úrazu.

Rok 2005 vykazuje pouze jeden pracovní úraz. Zaměstnanec v rámci výkonu své práce prodělal zasažení elektrickým proudem a utrpěl tak popálení předloktí pravé ruky. Rok 2006 byl opět rokem bez jakýchkoliv potíží týkající se zdraví zaměstnanců. V roce 2007 došlo ke třem pracovním úrazům, jež se týkaly pouze jednoho a téhož pracovníka. Nejprve měl pohmožděné prsty pravé ruky v důsledku přiražení dvěma služebního vozidla. Následně utrpěl řeznou ránu dlaně levé ruky a zánět spojivek, ke kterému došlo při svařování. Rok 2008 nebyl poznamenán žádným pracovním úrazem. V letech 2009 a 2010 nastal vždy jeden pracovní úraz. V prvním případě zaměstnanec utrpěl řeznou ránu hřbetu dlaně levé ruky a v druhém případě se jednalo o pohmoždění pravého kolene.

V letech 2011 a 2012 žádný ze zaměstnanců neprodělal pracovní úraz. V roce 2013 se stal jeden pracovní úraz zaměstnanci, který si během výkonu práce pořezal pravou ruku. Rok 2014 zaznamenává pracovní úraz v podobě zlomeniny bérce včetně kotníku a nemoc z povolání (viz komentář k Tab. 3.3). V roce 2015 nebyl evidován vznik nemoci z povolání ani pracovního úrazu z nedbalosti či působením nepříznivých vlivů.

Drobné pracovní úrazy, jako jsou například řezné rány, vznikly s největší pravděpodobností z toho důvodu, že pracovníci nepoužili příslušné ochranné pracovní prostředky (rukavice). V rámci drobných prací, například řezání elektrických kabelů, použití rukavic paradoxně přináší necit v rukou, proto pracovníci preferují provádění činnosti bez ochranných prostředků s vědomím možného ohrožení zdraví.

V případě, když se stane pracovní úraz vinou zaměstnance, tedy vědomě poruší předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo je pod vlivem návykových látek, případně nerespektuje používání přidělených ochranných prostředků a skutečně dojde k úrazu na pracovišti, je zaměstnanec krácen na nemocenských dávkách a náhradě mzdy (až o 75 procent). Jestliže vznikne pracovní úraz následkem požití alkoholických nápojů či omamných látek, je zaměstnavatel oprávněn okamžitě rozvázat se zaměstnancem pracovní poměr.

Ve společnosti však za celou dobu existence nebyl zaznamenán pracovní úraz způsobený zaměstnancem pod vlivem jakýchkoliv návykových látek.

3.4 Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele

Zaměstnanci společnosti TRIMR, s. r. o. jsou pojištěni u pojistitele Kooperativa, a. s. Vienna Insurance Group. Jelikož se jedná o pojištění zákonné, pracovníci nemají uzavřenou pojistnou smlouvu s příslušnou pojišťovnou, jež poskytuje své služby na základě povolení Českou národní bankou. Vznik pojištění tedy nastává v okamžiku uzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení činnosti či dohody o provedení práce se zaměstnavatelem. Ten má následně oznamovací povinnost vůči poskytovateli pojištění, a to prostřednictvím elektronického formuláře, který je nutné zaslat bezprostředně po uzavření pracovněprávního vztahu. Zákonné pojištění odpovědnosti kryje veškeré škody, které zaměstnancům vznikly v souvislosti s pracovním úrazem a nemocí z povolání.

Zaměstnavatel je povinen si pojistné vypočítat sám. Postupuje následovně. Nejprve je třeba vyhledat sazbu odpovídající hlavní činnosti zaměstnavatele dle vyhlášky č. 125 Ministerstva financí. Sazba je stanovena na základě stupně rizikovosti vzniku pracovních úrazů a nemocí z povolání jednotlivých činností. Platí zásada, že čím větší riziko hrozí, tím je zapotřebí větší finanční krytí pro budoucí pojistnou událost, tudíž se pojištění stává dražším. Následně provede výpočet pojistného prostým vynásobením příslušné sazby a základu, který představuje souhrn hrubých mezd za předcházející kalendářní čtvrtletí. Zákonné pojistné je odváděno proto, aby při vzniku pracovního úrazu mohla společnost nárokovat od pojišťovny tzv. doplatek do průměru mzdy. Tedy poškozený zaměstnanec není finančně ztracený. Při podávání žádosti pojišťovně Kooperativa, a. s. o doplatek do průměru se dokládá výpis z běžného účtu dokumentující zaměstnavatelem odvedené pojistné. Správnost odváděných částek pojistného může zkontrolovat příslušný Úřad práce.

Firma TRIMR, s. r. o. spadá dle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) do oboru Stavebnictví (kód 45). Sazba pro odvětví stavebnictví činí od 1. ledna 2002 9,8 %. Výše pojistného se účtuje na nákladový účet 548.

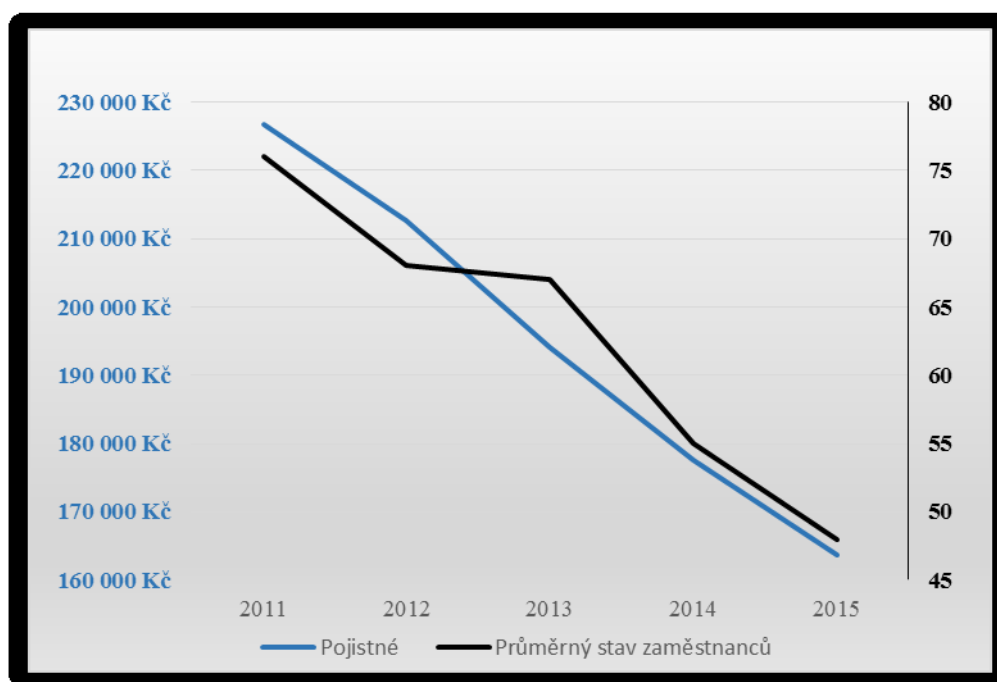
Tab. 3.5 Odvod pojistného v návaznosti na průměrný stav zaměstnanců

Rok	Výše pojistného v Kč	Průměrný stav zaměstnanců
2011	226 690	76
2012	212 624	68
2013	193 999	67
2014	177 611	55
2015	163 639	48

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3.5 zobrazuje odvod pojistného v jednotlivých analyzovaných letech v návaznosti na průměrný stav zaměstnanců. Bližší komentář viz níže (graf 3.2).

Graf 3.2 Vývoj pojistného a průměrného počtu zaměstnanců v letech 2011 - 2015

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 3.2 vyobrazuje na hlavní svislé ose vývoj ročních částek pojistného, které byly zaměstnavatelem v letech 2011 – 2015 odvedeny, respektive odeslány na příslušný účet

pojišťovny Kooperativa, a. s. Na vedlejší svislou osu je vynesena veličina reprezentující průměrný počet zaměstnanců v analyzovaných letech.

Na první pohled je patrné, že trend obou křivek je degresivní, tedy klesající vývoj plateb pojistného zcela koresponduje s klesajícím vývojem počtu zaměstnanců. Počet zaměstnanců se snižoval v důsledku ukončení pracovního poměru se stavebními dělníky pro nadbytečnost, neboť společnost nedisponovala dostatečným objemem zakázek, což v konečném důsledku zapříčinilo ztrátu v letech 2012 a 2013. Docházelo tedy k postupnému snižování hrubých mezd, ze kterých se pojistné kalkuluje.

Tab. 3.6 Přehled o roční výši ostatních provozních nákladů a nákladů na pojistné

Rok	Ostatní provozní náklady (OPN)	Náklady na pojistné	Podíl pojistného na OPN
2011	834 000 Kč	226 690 Kč	27,181 %
2012	612 000 Kč	212 624 Kč	34,742 %
2013	1 367 000 Kč	193 999 Kč	14,192 %
2014	631 000 Kč	177 611 Kč	28,148 %
2015	981 840 Kč	163 639 Kč	16,665 %

Zdroj: vlastní zpracování

Účetní jednotka účtuje o nákladech na odvod pojistného na vrub nákladového účtu 548 – Ostatní provozní náklady, tedy částky pojistného jsou součástí těchto provozních nákladů. Tabulka 3.6 podává přehled o celkové roční výši ostatních provozních nákladů, nákladů na odvod pojistného v letech 2011 – 2015. Data v posledním sloupci vyjadřují, jaký je procentuální podíl částky pojistného na ostatních provozních nákladech. Jinými slovy, jakou část těchto nákladů představuje ono pojistné. Mezi ostatní provozní náklady se mimo uvedené pojistné účtují nově od roku 2016 také zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku, zůstatková cena prodaného materiálu, daně a poplatky v provozní oblasti, rezervy v provozní oblasti, náklady příštích období aj. Náklady na pojistné tvoří zhruba třetinový podíl na ostatních provozních nákladech, mimo roky 2013 a 2015, v nichž je podíl o poznání nižší.

3.5 Školení včetně analýzy nákladů na školení

Součástí podnikové politiky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je výchova zaměstnanců k BOZP. Jedná se o nástroj, prostřednictvím kterého společnost usiluje o zvýšení prevence proti rizikům.

Zaměstnavatel zajišťuje pro své zaměstnance níže uvedená školení bezprostředně související s bezpečností a ochranou zdraví při práci:

bezpečnost zaměstnanců	1x ročně,
práce ve výškách, na lešení či plošinách	1x ročně,
školení řidičů referentských vozidel	1x ročně,
školení pracovníků, kteří přicházejí do styku s elektrickým zařízením	1x za 3 roky,
svářečský průkaz	1x za 3 roky.

Mimo uvedená školení se pracovníci účastní také školení týkající se například změn ve mzdové účtárně, semináře ohledně daně z přidané hodnoty či školení interního auditora. Součástí většiny školení v oblasti BOZP je také ověření nabytých znalostí přezkoušením v podobě písemného testu či ústního pohovoru.

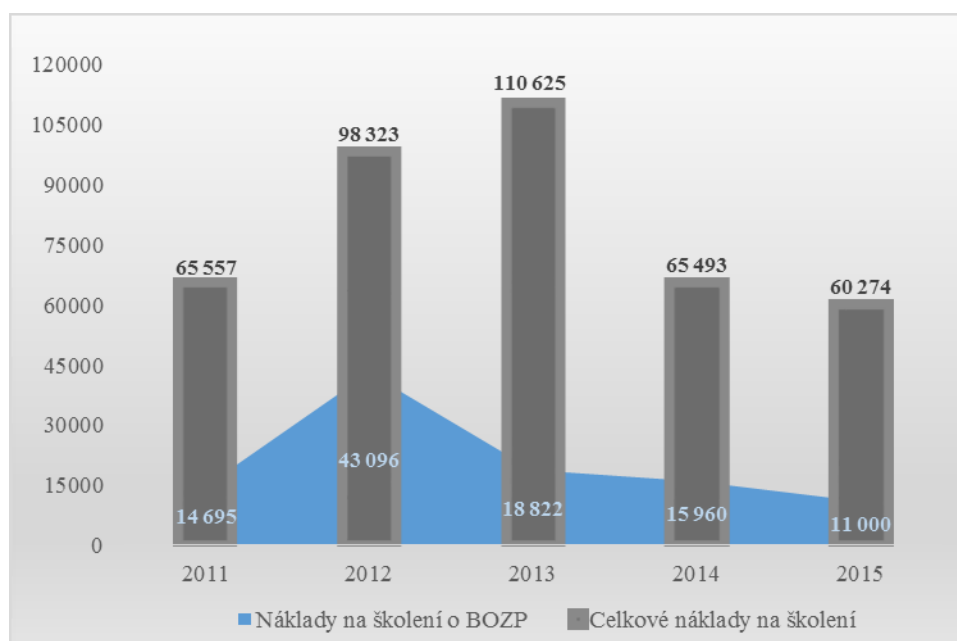
Tab. 3.7 Přehled o nákladech na školení

Náklady na školení v Kč	2011	2012	2013	2014	2015
<i>O bezpečnosti a ochraně zdraví při práci</i>	<i>14 695</i>	<i>43 096</i>	<i>18 822</i>	<i>15 960</i>	<i>11 000</i>
O práci ve výškách, na lešení, plošinách	6 000	5 000	4 500	0	0
Řidičů vozidel silničního provozu	8 700	8 400	8 598	8 800	8 200
O práci s elektrickým zařízením	23 928	31 777	10 672	30 665	29 724
Svářečů, včetně přezkoušení	600	700	0	800	0
O změnách v účetnictví a daních	5 633	8 650	3 453	1 397	0
Zkouška revizního technika	0	0	63 880	5 931	10 650
Různá proškolení pracovníků	6 001	700	700	1 940	700
Celkem	65 557	98 323	110 625	65 493	60 274

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3.7 zaznamenává přehled veškerých nákladů na školení vynaložených mezi lety 2011 – 2015. Jedná se o školení rozšiřující odborné znalosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, o práci vykonávané zaměstnanci ve výškách, na konstrukčním lešení či plošině. Konkrétně se jedná o školení lešenářů, používajících při práci lešenářské věže. Dále také školení řidičů motorových vozidel, školení zaměstnanců, pracujících s elektrickými zařízeními (elektrické vrtačky, kladiva, šroubováky, pily, brusky, zkoušečky aj.) včetně informací dle vyhlášky 50 ohledně požadavků na četnost školení, bez které nelze dané práce vykonávat. Náklady na školení svářečů a jejich následné přezkoušení, o změnách v účetnictví a daních – například školení týkající se novely daně z přidané hodnoty (v roce 2011), interního auditora, seminář obsahující změny v mzdovém účetnictví a důchodovém pojištění. Náklady na zkoušku revizních techniků či prodloužení odborné způsobilosti vykonávané na základě nařízení Technické inspekce České republiky. Poslední nákladovou položkou jsou různá proškolení pracovníků, příkladně se jedná o školení zaměstnanců pracujících ve skladových prostorech s manipulačními vozíky a vysokozdvíhnými vozíky, rovněž také anglický kurz IT technika.

Graf. 3.3 Vývoj nákladů na školení v Kč v letech 2011 - 2015

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 3.3 znázorňuje vývoj nákladů na školení v letech 2011 – 2015, konkrétně je možné porovnat výši celkových nákladů na veškerá školení, prováděná v podniku s náklady

týkající se přímo školení ohledně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Největší fakturovaná částka za školení o BOZP činí 43 096 Kč v roce 2012. Během tohoto roku se konalo toto školení celkem pětkrát, v důsledku nemožnosti zúčastnění všech zaměstnanců na prvotním termínu. Společnost tak obdržela celkem 5 přijatých faktur znějících na tutéž částku. Tento jev byl hlavním impulsem k tomu, aby podnik přehodnotil dodavatele služeb v oblasti školení ohledně BOZP. V následujících analyzovaných letech docházelo k postupnému snižování nákladů až na výslednou částku 11 000 Kč za rok 2015. Je tedy možné konstatovat, že společnost dosáhla celkové úspory nákladů na školení.

3.6 Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků

Osobní ochranné pracovní prostředky plní při řádném používání funkci ochrany zaměstnanců před působením nepříznivých vlivů, které by mohly ohrozit jejich zdraví, bezpečnost či život při výkonu pracovní činnosti. Každá poskytnutá položka musí splňovat požadavky z hlediska hygienického a pro ochranu před vlivy počasí. Osobní ochranné pracovní prostředky jsou poskytovány pracovníkům v návaznosti na činnost/činnosti, které vykonávají v rámci pracovněprávního vztahu. Jestliže zaměstnanec vykonává více druhů rizikových prací, je potřeba, aby byl přiměřeně vybaven pro každou jednotlivou činnost příslušnými prostředky. Zároveň je důležité, aby byly ochranné prostředky přizpůsobeny fyzickým proporcím každému jednotlivému zaměstnanci tak, aby neztěžovaly a nepřekážely při výkonu pracovní náplně.

Co se organizačního řádu týče, je podstatné, aby byl každý zaměstnanec seznámen s kompletními informacemi. Jedná se zejména o následující. Dojde-li k poškození v důsledku nedbalosti, ztráty anebo odcizení taktéž vinou pracovníka, má zaměstnavatel právo na náhradu těchto poskytnutých osobních ochranných pracovních prostředků. V případě nadměrného opotřebení či ztráty ochranné funkčnosti z jakéhokoliv důvodu je nutné, aby příslušný vedoucí útvaru zajistil bezodkladně výměnu osobních ochranných pracovních prostředků na základě předložení poškozených kusů za takové, které zaměstnance spolehlivě ochrání před pracovním úrazem. Zaměstnavatel rovněž informuje pracovníky o prostorech sloužících k řádnému uložení, vysoušení a podobně. Zaměstnanec je povinen respektovat a dodržovat užívání pracovních prostředků pro činnost a účel, pro které byly poskytnuty. Uvedené kontrolují vedoucí pracovníci či mistři.

Přidělené osobní ochranné pracovní prostředky se evidují u každého zaměstnance a rovněž se zaznamenává každý pohyb (přidělení, odevzdání při ukončení pracovněprávního vztahu, finanční náhrada ze strany zaměstnance v případě poškození z nedbalosti, ztráty či odcizení). Při rozvázání pracovního poměru nebo v případě přeřazení pracovníka na odlišné středisko, respektive pominou-li veškeré okolnosti pro vybavení zaměstnance danými osobními ochrannými pracovními prostředky, je příslušný zaměstnanec povinen uhradit poměrnou část nákladů, odpovídající zbývajícím době použitelnosti u těch prostředků, u kterých nelze zajistit původní hygienické náležitosti. Ostatní vrátí zaměstnavateli bez jakýchkoliv náhrad.

Životnost osobních ochranných pracovních prostředků je vyjádřena v měsících, přičemž se jedná o minimální dobu, po kterou mohou být prostředky užívány. Existují také ochranné prostředky, které se používají jen po určitou dobu, například v zimním období. V tomto případě je životnost vyjádřena jako alikvotní část roku. Nové osobní ochranné pracovní prostředky jsou zaměstnavatelem poskytnuty pouze po uplynutí doby životnosti, popřípadě po nadměrném opotřebení či ztrátě funkčnosti před uplynutím doby životnosti.

Při poskytování osobních ochranných pracovních prostředků je nesmírně důležité zachovávat striktní hospodárnost. Minimálně jedenkrát ročně je nezbytné provést kontrolu ochranných prostředků a hospodaření s nimi. Zajímavostí je, že v případě, kdy zaměstnanec nevykonává nepřetržitě pracovní činnost déle než 6 měsíců z jakýchkoliv důvodů, prodlužuje se doba životnosti přidělených ochranných prostředků právě o tuto dobu.

3.6.1 Rizikové faktory ohrožující zdraví a bezpečnost zaměstnanců

Osobní ochranné pracovní prostředky jsou přidělovány na základě rizik, jimž jsou pracovníci vystaveni během výkonu pracovní náplně. Rizika se dělí následovně.

– Rizika fyzikální:

- mechanická – pod rizika mechanická, která by mohla ohrozit bezpečnost a zdraví pracovníků spadají pády z výšky do hloubky, údery, nárazy či rozdrcení různých částí těla, bodné nebo řezné rány, uklouznutí, upadnutí, vibrace;
- tepelná – mezi rizikové faktory fyzikálně-tepelné patří teplo, oheň, chlad;

- záření – v podniku se rozlišují činnosti vyvolávající záření ionizující a neionizující;
- elektřina – elektřina je rizikový faktor, se kterým se zaměstnanci setkávají dnes a denně vzhledem k hlavnímu předmětu podnikání. Zde hrozí zaměstnancům úraz elektrickým proudem;
- hluk – nepříznivým vlivem ovlivňující zdraví zaměstnanců je hluk, se kterým pracovníci přicházejí do styku při obsluze některých zařízení (brusky, vrtačky, sbíjecí kladiva aj.).
- Rizika chemická:
 - aerosoly – prach, vlákna, dýmy, mlhy;
 - kapaliny – při práci s chemickými látkami hrozí ponoření či postříkání části těla s následkem poškození kůže;
 - tuhé látky;
 - plyny, páry.
- Rizika biologická:
 - bakterie, viry, paraziti, plísňe, nebakteriální biologické antigeny.

3.6.2 Osobní ochranné pracovní prostředky dle pracovních činností

Všem zaměstnancům, kteří vykonávají svou práci, respektive se pohybují po prostorech staveb, stavenišť, výrobních objektů anebo všude tam, kde nejsou realizována bezpečnostní opatření proti pádu předmětu či materiálu z výšky, se poskytují *ochranné přilby proti poranění hlavy*, které mají životnost 48 měsíců. Jedná se zpravidla o tyto pracovní činnosti: stavební práce, zejména práce na lešení, pod ním nebo v jeho blízkosti, stavění lešení, práce ve výškách, montážní a instalační práce, demoliční práce, práce na ocelových konstrukcích, práce v jámách, výkopech, šachtách či kotelnách.

Zaměstnancům, pracujícím v hluku, zjištěném na základě měření, se poskytují *rezonanční chrániče sluchu* (uší zátky) s dobou životnosti 6 měsíců, *plastové chrániče sluchu* mající životnost 2 měsíce. Uvedené ochranné prostředky jsou poskytovány při základní hodnotě hladiny hluku – do 75 decibelů. Jestliže je hladina hluku v rozmezí 75 – 115 decibelů, jsou pracovníkům přiděleny tzv. *mušlové chrániče sluchu*, které mají životnost 12 měsíců. V případě, že hladina hluku přesahuje 115 decibelů, jsou zaměstnanci vybaveni protihlukovou přilbou s životností 24 měsíců.

Všem pracovníkům, kteří provádějí práce ve výškách bez ochranného zajištění, se poskytují *prostředky k držení těla* (bezpečnostní pásy), *úplná výstroj k prevenci pádů včetně veškerých nezbytných doplňků*. Životnost uvedených ochranných prostředků je při revizní kontrole závislá na aktuálním stavu. Jestliže revizní technik, jenž kontrolu provádí, shledá stav prostředků za nevyhovující z hlediska bezpečnosti, dochází k jejich vyřazení a následné výměně.

Zaměstnancům, kteří svařují, ale také zaměstnancům pomáhajících při svářečských pracích, jsou poskytovány:

- a) při svařování plamenem tyto ochranné prostředky – *svařovací brýle* proti fyzikálním vlivům s životností 6 měsíců, *svářečské rukavice tříprsté nebo pětiprsté* s dobou použitelnosti 3 měsíce, *ochranný pracovní oděv pro svářeče* upotřebitelný po dobu 12 měsíců, *kožené ochranné kamaše uzavřené rovněž* s životností 12 měsíců, pracovní obuv s kovovou špičkou mající životnost 24 měsíců;
- b) při elektro-svařování se poskytují navíc tyto ochranné položky – *kukla svářečská, kožené rukávy svářečské a kožená zástěra svářečská*, vše s životností 24 měsíců;
- c) při indukčním a bodovém svařování je přidělen navíc následující ochranný prostředek – *textilní zástěra ohnivzdorně impregnovaná*, která je použitelná po 12 měsíců. Dále v rámci této činnosti obdrží pracovník namísto ochranných brýlí *obličejový štít* s životností 12 měsíců a místo svářečských rukavic *rukavice kožené pětiprsté s vyztuženou dlaní* s dobou užití 3 měsíce.

Při výkonu svářečské pracovní činnosti v zimním období jsou zaměstnancům poskytnuty také *ochranná vesta* s životností 48 měsíců, *prošívaná obuv* použitelná po dobu 36 měsíců a *dvoudílný prošívaný oblek* upotřebitelný 3 měsíce.

Všem zaměstnancům, pracujícím v oblasti měření a regulace, kteří obsluhují expanzní přístroje (přístroje, jejichž primárním zdrojem energie je výbušná látka) pro vstřelování úchytných materiálů do konstrukcí, jsou poskytovány tyto ochranné prostředky: *protihluková přilba* pro vstřelovače s dvojitým štítem a *kožená zástěra* s životností 36 měsíců. Dále také *kožené pětiprsté rukavice* s dobou použitelnosti 6 měsíců.

Zaměstnancům, kteří se zabývají opravou strojů, strojních zařízení, instalačních a energetických zařízení, se poskytují *brýle proti mechanickým vlivům*, *obličejový štít*, obě

položky s životností 12 měsíců. Mimo uvedené obdrží pracovníci také *kožené pětiprsté rukavice* a *ochrannou zástěru* s dobou použitelnosti 6 měsíců. Při montáži a demontáži strojů a jejich čištění prostřednictvím chemických prostředků jsou zaměstnancům poskytnuty *obleky s impregnací* použitelné po dobu 36 měsíců a *ocelová obuv s tužinkou* s životností 12 měsíců. Při opravách a údržbě elektroinstalací a elektrických zařízení musí být zaměstnanci vybavení *dielektrickými rukavicemi a obuví do tisíce voltů*. Životnost těchto speciálních rukavic a obuvi činí 6 a 36 měsíců.

3.6.3 Osobní ochranné pracovní prostředky dle profesí

Tab. 3.8 Přehled poskytnutých OOPP dle profese

Profese	Poskytované OOPP	Životnost OOPP v měsících
<i>Stavební zámečník</i>	Pracovní oblek	12
	Textilní rukavice	4
při práci na otevřených stavbách:	Oblek s oteplenou vložkou	36
<i>Elektromontér</i>	Dielektrické rukavice	12
	Kožené rukavice pětiprsté	6
	Ochranná obuv	12
	Bezpečnostní pás, postroj	12
	Pracovní oblek	12
	Ochranné brýle	12
	Oblek s oteplenou vložkou	36
při práci na otevřených stavbách:	Boty s plstěnou holení	36
	Ochranné brýle	12
<i>Montér ocelových konstrukcí</i>	Ochranné rukavice svářečské	3
	Ochranné nárameníky	12
	Svářečský oblek	12
	Obuv s ocelovou špičkou	24
	Bezpečnostní pás, postroj	dle revizní kontroly
	Ochranné brýle	12
<i>Provozní zámečník, opravář, údržbář</i>	Kožené rukavice	3
	Ochranný oblek	12
	Obuv s ocelovou špičkou	24
	Zápěstní řemínky	24
při práci s těžkým materiálem:	Kožené rukavice pětiprsté	3
	Ochranný oblek	12
<i>Lešenář</i>		

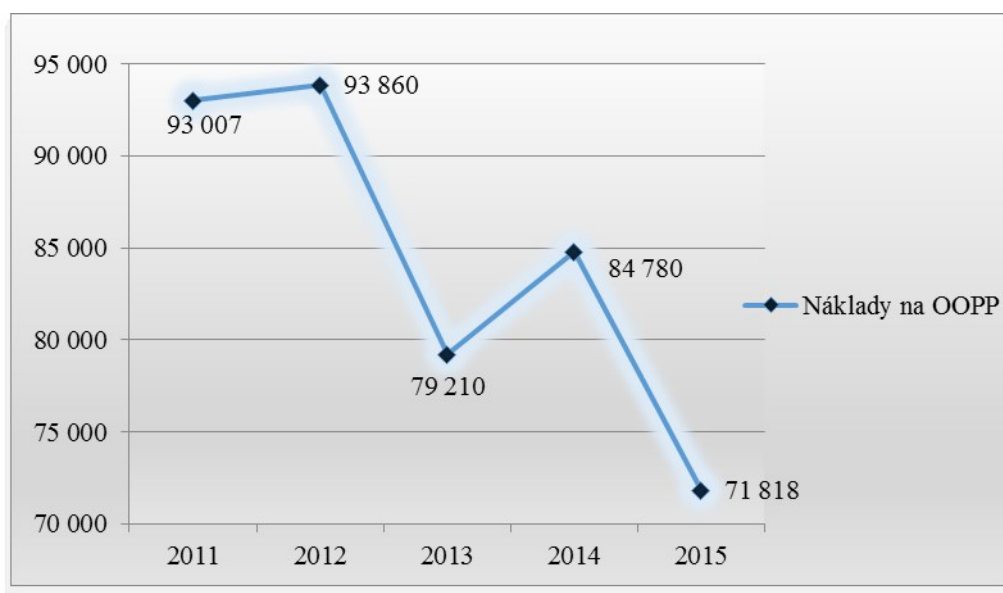
	Nárameník s poduškou	12
	Obuv s ocelovou tužinkou	24
v zimním období:	Oblek s oteplenou vložkou	36
<i>Manipulační dělník</i>	Ochranné brýle	12
	Ochranný oblek	12
	Ochranné rukavice	1
	Obuv s ocelovou špičkou	24
<i>Stavební dělník</i>	Pracovní oblek	12
	Ochranné brýle, štít	12
	Textilní palcové rukavice	3
při práci v mokru:	Oblek s impregnací	12
	Obuv s ocelovou tužinkou	12
	Plášť s kapucí	24
při práci v zimě:	Zimní blůza	36
při zacházení s prašným materiálem:	Respirátor	12
<i>Dělník ve skladu</i>	Keprový oblek	12
	Rukavice s vyztuženou dlaní	3
	Zástěra proti chem. vlivům	12
	Obuv s ocelovou špicí	12
při práci v mokru:	Gumové holínky	12
	Plášť s kapucí	24
při zacházení s prašným materiálem:	Respirátor	12
	Plachetka na záda s kapucí	24
<i>Řidič osobního vozu</i>	Rukavice kožené prstové	12
	Keprový oblek	24
	Gumové holínky	36
<i>Řidič nákladního a speciálního vozu</i>	Rukavice kožené prstové	12
	Kožená obuv s vyztuž. špicí	24
	Keprový oblek	24
	Prošívaný kabát či vesta	36
	Gumové holínky	36
<i>Řidič motorových vozíků</i>	Ochranné brýle	12
	Ochranné rukavice	3
	Pracovní oblek	6
	Bezpečnostní přilba	48
při práci venku v zimním období:	Prošívaný ochranný oblek	36

Uklízečka	Zimní obuv	36
	Keprový oblek či plášť	24
	Gumové rukavice	permanentní potřeba
Vrátný – hlídač pochůzkář	Obuv s protiskluz. podešví	12
	Oblek lněný impregnovaný	12
	Plášť prošívaný	12
	Plášť gumový	36
	Kožená obuv	12
	Gumové holínky	12

Zdroj: vnitropodniková směrnice, vlastní zpracování

Tabulka 3.8 podává podrobný přehled o poskytnutých osobních ochranných pracovních prostředcích dle pracovních profesí, zastoupených ve společnosti TRIMR, s. r. o. U několika málo položek, byť se jedná o tutéž ochrannou pomůcku, si lze povšimnout odlišné doby životnosti. Konkrétně u kožených rukavic pětiprstých, pryžových holínek, keprového obleku, obuvi s ocelovou špičkou a ochranných rukavic. Příčinou je diferencovaná technická náročnost jednotlivých pracovních činností a tudíž i odlišné požadavky na dobu životnosti jednotlivých pracovních prostředků.

Graf 3.4 Vývoj nákladů na OOPP v KČ v letech 2011 - 2015

Zdroj: vlastní zpracování

Osobní ochranné pracovní prostředky společnost účtuje na nákladový účet 501 – Spotřeba materiálu, přičemž používá analytické označení účtu pro položky ochranných prostředků. Graf 3.4 vyobrazuje vývoj nákladů na osobní ochranné pracovní prostředky mezi lety 2011 – 2015. Dle vývoje křivky nákladů je evidentní, že podnik usiloval o úsporu nákladů. V roce 2011 a 2012 byla spotřeba ochranných pracovních prostředků téměř shodná. V následujících sledovaných letech docházelo k neustálému kolísání, avšak rozdíly v částkách v absolutním vyjádření nejsou tak markantní. Přesto je důležité poznamenat, že k uvedenému docházelo v důsledku životnosti jednotlivých ochranných pracovních prostředků, či také nadměrným opotřebením s předčasnou výměnou za nové. Obecně lze říci, že vývoj nákladů na OOPP koresponduje s klesajícím počtem zaměstnanců, respektive dělníků, s nimiž byl ukončen pracovní poměr pro nadbytečnost. Totiž právě u dělníků je pochopitelně evidována větší náročnost na poskytování osobních ochranných pracovních prostředků.

Společnost TRIMR, s. r. o. pořizuje osobní ochranné pracovní prostředky od těch dodavatelských firem, které na konci roku poskytují potvrzení o náhradním plnění. Pokud zaměstnavatel zaměstnává alespoň 25 osob v pracovním poměru, je povinen dle zákona o zaměstnanosti zaměstnávat také osoby se zdravotním postižením. Zákonem je stanoven určitý podíl, který činí 4 procenta, což znamená, že zaměstnavatel by měl zaměstnávat počet osob se zdravotním postižením odpovídající tomuto povinnému procentu na celkovém počtu zaměstnanců. Uvedenou povinnost zaměstnavatel splní buď uzavřením pracovněprávního vztahu s osobami tělesně postiženými, či odebíráním výrobků a služeb od zaměstnavatele provozujícího chráněné dílny, v nichž zaměstnává alespoň 50 % osob se zdravotním postižením, anebo odvodem určité částky do státního rozpočtu.

Společnost plní svou povinnost tím, že odebírá výrobky (počítače, notebooky) od zaměstnavatele, který provozuje vymezená chráněná pracovní místa. Tuto skutečnost je zaměstnavatel povinen ohlásit krajské pobočce Úřadu práce, v jejímž obvodu územní působnosti se nachází sídlo zaměstnavatele. V ohlášení jsou vždy uvedeny identifikační údaje zaměstnavatele, od něhož nakupuje výrobky či služby, anebo jemuž zadal zakázku, cena za uvedené předměty koupě bez daně z přidané hodnoty, datum odebrání.

3.6.4 Mycí, čistící a dezinfekční prostředky

Společnost TRIMR, s. r. o. poskytuje svým zaměstnancům mycí, čistící a dezinfekční prostředky, včetně ochranných mastí, které lze rovněž považovat za dezinfekční prostředky.

Zaměstnanci, jež přicházejí při výkonu práce do styku s látkami, které mohou způsobit poškození kůže (například kyseliny, louhy, rozpouštědla aj.), obdrží mycí, čistící a dezinfekční prostředky podle druhu příslušné škodliviny.

Pracovní činnosti jsou v podniku klasifikovány z hlediska znečištění, a to na:

- práce velmi nečisté;
- práce nečisté;
- práce méně čisté;
- práce čisté.

Práci velmi nečistou vykonávají především opraváři těžkých strojů, mechanizačních zařízení či soustruhů. Za práce nečisté je považována obsluha kovoobráběcích strojů, činnost svářečů, řidičů nákladních vozidel, údržbářů, zámečníků, vazačů, montérů, stavebních dělníků a podobně. Méně čistou práci pak vykonávají mistři v provozu, jeřábníci, obráběči dřeva, skladoví dělníci, servisní technici, řidiči osobních vozidel, pracovníci v oblasti zásobování, a také zaměstnanci zajišťující úklid. Práci klasifikovanou jako čistou vykonávají bez pochyby pracovníci administrativy, dozorci, ale také obsluha plynových kotlen.

Veškeré mycí, čistící a dezinfekční prostředky jsou pracovníkům poskytovány jedenkrát za měsíc, avšak v odlišném množství dle jednotlivých skupin pracovních činností. Tabulka 3.9 zobrazuje informace, týkající se množství poskytovaných prostředků, jimiž jsou mýdlo, čistící pasta a regenerační krém, poskytovaných zaměstnancům dle vykonávaných pracovních činností, rozdělených z hlediska znečištění.

Tab. 3.9 Množství poskytovaných prostředků dle klasifikace pracovní činnosti

Klasifikace pracovní činnosti	Množství za měsíc v gramech		
	Mýdlo	Čistící pasta	Regenerační krém
práce velmi nečistá	200	600	100 ml
práce nečistá	100	300	100 ml
práce méně čistá	100	150	0
práce čistá	100	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

Pro všechny vedoucí pracovníky a administrativní zaměstnance je na sociálních zařízeních permanentně mýdlo a látkový ručník (navíc také papírové utěrky), které se pravidelně vyměňují a doplňují.

4 Zhodnocení stavu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve vybrané obchodní společnosti

Společnost TRIMR, s. r. o. spadá dle nové kategorizace účetních jednotek do skupiny malých podniků, tedy jejich celková aktiva nepřesahují částku 100 milionů korun, čistý obrat nepřesahuje 200 milionů korun a průměrný počet zaměstnanců během účetního období sice přesahuje stanovenou hranici 50, ale i přesto je podnik považován za malý. Z uvedených tří kritérií totiž nesmí být překročeny právě dvě pro zařazení do příslušné kategorie.

Obchodní společnost TRIMR, s. r. o. podniká v oblasti stavebnictví, což je obor obzvláště náročný na striktní dodržování veškerých právních předpisů a směrnic, včetně směrnic interních (podnikových), týkajících se oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Z hlediska rizikovosti je evidentní, že právě stavebnictví patří mezi pracovní obory s vysokou mírou ohrožení zdraví a bezpečnosti zaměstnanců. Samotná pracovní činnost nemusí být jediným původcem vzniku nebezpečí. Jedná se také o pracovní prostředí, stroje a zařízení, které jsou zaměstnanci využívány a tudíž mohou rovněž vyvolávat rizikové situace, ať už ze samotné povahy či v průběhu provozu.

Jednou z nejdůležitějších částí procesu prevence proti rizikům je vypracování dokumentu, jehož obsahem je výčet veškerých rizikových faktorů, které mohou ovlivnit bezpečnost a zdraví zaměstnanců při výkonu pracovní činnosti. Proces identifikace rizik a jejich hodnocení je zapotřebí provádět vždy, když dojde k jakékoliv změně (změna pracoviště, pracovního postupu, technologie apod.), čímž je zabezpečena aktuálnost. Společnost v této věci spolupracuje s odborně znalým externím technikem, tudíž je možné konstatovat, že výstupem jejich vzájemné spolupráce je vysoce kvalitní dokument, jenž obsahuje popis pracovního postupu, instrukce pro bezpečné používání pracovních nástrojů či zařízení, výčet rizik, která by mohla ohrozit bezpečnost a zdraví zaměstnanců včetně ochranných opatření, vedoucích k odvrácení působení nepříznivých vlivů. Je zřejmé, že není možné odvrátit pomocí nejrůznějších bezpečnostních systémů veškeré vlivy, a proto dokument obsahuje také poskytnutí osobních ochranných pracovních prostředků.

Ve třetí kapitole byla velice podrobně zpracována a zanalyzována rizikovost u používaných rizikových pracovních strojů a zařízení a pracovních činností. Pro vyčíslení míry rizikovosti společnost používá jednoduchou bodovou metodu. Rizikovost je posuzována na základě stupně závažnosti úrazu, který mohou zaměstnanci při obsluze strojů či zařízení

utrpět, dále dle pravděpodobnosti, se kterou je možné předpokládat vznik rizika a dle vlivu na míru ohrožení a nebezpečí.

Vzhledem k tomu, že je společnost specializována na oblast elektrotechniky, je jasné, že zaměstnanci jsou vystaveni rizikovým faktorům, jimiž jsou elektrický proud, vlastnosti plynů a jiných chemických látek či pád pracovníka nebo materiálu z výšky. Za nejnebezpečnější jsou považovány elektrické stroje a zařízení a manipulační zdvižné vozíky s pravděpodobným vznikem smrtelného úrazu. Při obsluze těchto pracovních strojů musí zaměstnanci dbát na zvýšenou pozornost. Dalšími poměrně rizikovými objekty jsou plynová zařízení pro kotelny, která mohou způsobit otravu oxidem uhelnatým či udušení. Zde se doporučuje zaměstnancům, aby nejprve zkontrolovali dostatečné odvětrávání a únikový východ v případě vzniku havarijní situace.

Mezi vykonávané činnosti, jež jsou považovány za zdroje rizik, a které v rámci vyhodnocení vyšly jako nejrizikovější, patří skladování, kovoobrábění, nakládka a vykládka dopravních prostředků. U všech uvedených činností hrozí pracovníkům s až vysokou pravděpodobností vážnější úraz vyžadující hospitalizaci. Vznik této možné skutečnosti tedy představuje nezanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí. Při skladování je důležité, aby pracovníci udržovali veškeré plochy, jež jsou součástí skladovacích prostor, aby nedošlo k pádu či naražení různých částí těla. U kovoobrábění je podstatné používat přidělené ochranné prostředky, neboť při obsluze strojů může dojít k zasažení pracovníka odletujícími částicemi. Rovněž se doporučuje udržovat patřičnou vzdálenost při obsluze zařízení, aby nedošlo k navinutí končetiny či pracovních oděvů. Nakládka a vykládka dopravních prostředků s sebou přináší odlišné rizikové faktory oproti předchozím činnostem. Zde zaměstnancům hrozí zranění, způsobené pádem uloženého materiálu, či převrhnutí nákladu v důsledku jednostranného odpružení dopravního prostředku. Nakládka a vykládka zahrnuje práce fyzicky náročnější, proto se tedy doporučuje systematicky postupovat tak, aby bylo zabráněno naklonění dopravního prostředku.

Vzhledem k podrobnému vypracování veškerých rizikových faktorů včetně vyhodnocení je zřejmé, že pracovníci jsou detailně informováni a seznámeni se skutečnostmi, jež mohou být příčinou vzniku pracovních úrazů. Právě tato komplexní a kvalitně vypracovaná interní směrnice pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je odrazem nízké úrazovosti.

Počet pracovních úrazů, jež je doposud evidován za celou dobu existence podniku, je velmi nízký. Vzhledem k tomu, že společnost vykonává svou činnost již 26. rokem a pracovních úrazů se přihodilo v celkovém počtu 24 plus jedna nemoc z povolání, lze v zásadě říci, že společnost disponuje kvalitní politikou řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a také zodpovědným přístupem jak zaměstnavatele, tak zaměstnanců.

Převážnou část zaznamenaných úrazů tvoří úrazy drobnější, u nichž je vyplacena náhrada od pojišťovny ve formě náhrady za ztrátu na výdělku, bolestného a lékařského posudku řádově v tisících korunách, konkrétně od 1 000 – 10 000 Kč. Pracovníci utrpěli většinou řezné rány, zlomeniny prstů, lehká poranění očí, podvrtnutí nohy, naraženiny končetin. Uvedené úrazy byly zapříčiněny vlastní nepozorností zaměstnance (ve výjimečných případech), ale mnohem častěji v důsledku nepoužití přidělených osobních ochranných pracovních prostředků. Při výkonu určitých činností je zapotřebí větší preciznost a tedy absolutní cit v rukou, což pravděpodobně znemožňují některé ochranné pracovní prostředky (rukavice). Možným doporučením na tomto úseku by mohla být změna dodavatele, jež se zaměřuje na materiálovou strukturu. Na druhou stranu je nutné kalkulovat s případným poklesem úspory ve výdajích na osobní ochranné pracovní prostředky.

Zaměstnancům, kteří prodělali úrazy vážnějšího charakteru, byly vypláceny náhrady v rozmezí 10 000 – 70 000 Kč. Jednalo se o úrazy, jako jsou zlomeniny, ožehnutí a popálení, složitější tržné rány, pohmoždění oblasti bederní části zad. Nejčastějšími příčinami vzniku úrazů byly pády, příkladně z lešení či rovněž nepoužití ochranných pracovních prostředků, příkladně obličejového štítu (ožehnutí obličeje).

Velmi závažné úrazy se přihodily v letech 2003, 2005 a 2014, přičemž v roce 2014 se jednalo o jedinou nemoc z povolání. V případě obou úrazů pojišťovna vyplatila poškozeným zaměstnancům také navíc tzv. ztrátu za společenské uplatnění. Celková náhrada, kterou pracovníci obdrželi, byla v roce 2003 ve výši 129 986 Kč, v roce 2005 dokonce 211 689 Kč. Pracovníci byli zasaženi elektrickým proudem a utrpěli popálení obličeje, krku a obou rukou až po předloktí. U nemoci z povolání v roce 2014 činila celková náhrada 133 410 Kč. Zaměstnanci byla diagnostikována nemoc periferních nervů horních končetin při práci s vibrujícími zařízeními.

V zásadě je možné říci, že společnosti, respektive zaměstnancům, není co vytknout v oblasti úrazovosti. Snad jen poctivě kontrolovat používání ochranných prostředků i při běžných rutinních činnostech, aby došlo k úplné eliminaci drobných úrazů (přibouchnutí

prstů horní končetiny dveřmi osobního automobilu). Samotní zaměstnanci by však měli ve vlastním zájmu respektovat vnitřní směrnici a ochranné prostředky využívat pro vymezený účel. Vyhnou se tak krácení na nemocenských dávkách a náhradě mzdy, jestliže si způsobí úraz vlastní vinou.

Vyplácení náhrad od pojišťovny v případě vzniku nahodilé události (pracovního úrazu) předchází samozřejmě úhrada pojistného. Jedná se o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při vzniku pracovního úrazu. Pojištění je zákonné, a tudíž vzniká od okamžiku uzavření pracovněprávního vztahu, nikoliv sepsáním pojistné smlouvy s pojistitelem.

Pojistné, které odvádí zaměstnavatel za své zaměstnance pojišťovně Kooperativa, a. s., je počítáno ze souhrnu hrubých mezd za předcházející kalendářní čtvrtletí. Částka odpovídající těmto hrubým mzdám je vynásobena sazbou pro stavebnictví, která činí 9,8 %. Výše pojistného se pochopitelně odvíjí od průměrného počtu zaměstnanců. Společnost TRIMR, s. r. o. eviduje ve svých výkazech zisku a ztráty na příslušném nákladovém účtu klesající trend pojistného, korespondující s klesajícím počtem zaměstnanců. K tomuto jevu docházelo z toho důvodu, že společnost byla nucena propustit své zaměstnance (děláky) v důsledku nedostatku nasmlouvaného objemu zakázek.

Aby společnost zdokonalila stávající politiku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, je nutné organizovat pro všechny zaměstnance pravidelná školení. Pracovníci si rozšíří odborné znalosti ohledně prevence proti rizikům. Školení je tedy velice účinný nástroj, sloužící ke zvýšení bezpečnosti na pracovištích. Nově nabyté znalosti se následně ověřují prostřednictvím písemného testu či ústního přezkoušení.

Za analyzované období, tedy v letech 2011 – 2015 společnost zaznamenala na účtu 518 nejvyšší náklady za školení, týkající se práce s elektrickými zařízeními v celkové výši 126 766 Kč. Náplní tohoto typu školení je předat zaměstnancům informace ohledně manipulace a obsluhy elektrických strojů.

Náklady na školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci zaujímají v pořadí druhou pozici s konečnou výší 103 573 Kč. Právě zde byl sledován vývoj nákladů a příčiny kolísavého průběhu. V roce 2012 je vykázána diametrálně odlišná částka za školení v oblasti BOZP. Příčinou bylo opakované pořádání školení poskytovatelem služby. Vzhledem k tomu, že právě tento poskytovatel školení se jevil pro podnik jako nákladný a nevýhodný, došlo k jeho výměně. V konečném důsledku podnik dosáhl úspory nákladů na školení ohledně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Významnou částku tvořily také náklady na školení a přezkoušení revizního technika v celkové výši 80 461 Kč. Na školení řidičů vozidel silničního provozu společnost vynaložila 42 698 Kč, o změnách v účetnictví a daních 19 133 Kč, o práci ve výškách, na lešeních a plošinách 15 500 Kč. Za různá školení, která obsahují proškolení pracovníků obsluhující manipulační a vysokozdvizné vozíky ve skladových prostorech či anglický kurz IT technika, zaplatila společnost 10 041 Kč. Poslední, téměř zanedbatelnou položkou je školení svářečů, včetně přezkoušení, do nichž společnost investovala za zmíněné pětileté období pouhých 2 100 Kč.

Částky odpovídají jednak počtu osob zúčastněných na školení jednak také na pravidelnosti školení. Ne všechny druhy uvedených školení se konají každý rok, například školení pracovníků, kteří přicházejí do styku s elektrickými zařízeními, se koná jedenkrát za tři roky.

Každý zaměstnanec po nástupu do zaměstnání a po absolvování vstupního školení, kde je mimo jiné seznámen s pracovními riziky, jimž je při výkonu pracovní činnosti vystaven, obdrží osobní ochranné pracovní prostředky dle druhu vykonávané profese. Zaměstnavatelem poskytnuté ochranné prostředky chrání zaměstnance před nepříznivými vlivy a mají pomoci zabránit vzniku pracovního úrazu.

Společnost TRIMR, s. r. o. pořizuje svým zaměstnancům prostředky od speciálních dielektrických rukavic, rezonančních chráničů sluchu, přes obličejové štíty, prošivanou obuv s ocelovou špičkou, ochranné přilby, svařovací brýle, až po standardní pětiprsté rukavice, ochranné vesty, kožené zástěry apod.

Je třeba pečlivě prozkoumat a otestovat stranu nabízejících tak, aby prostředky spolehlivě plnily především ochrannou funkci, vyhovovaly pracovníkům z hlediska hrubosti a tvárnosti materiálu a neméně důležitým aspektem je samozřejmě cena. Cílem každého podniku je dosahovat úspory na úrovni jednotlivých nákladových položek.

Ve společnosti docházelo během zkoumaných pěti let ke kolísavému vývoji nákladů vynaložených na osobní ochranné pracovní prostředky. Důvodem tohoto jevu byla zejména samotná životnost jednotlivých ochranných prostředků či předčasná výměna za kusy nové v důsledku nadměrného opotřebení. Mimo uvedené se na snižování nákladů podílel také klesající počet zaměstnanců – dělníků, s nimiž společnost rozvázala pracovní poměr, což v konečném důsledku vedlo k absolutnímu snížení nákladů na OOPP.

Zaměstnanci jsou povinni přidělené osobní ochranné pracovní prostředky používat a udržovat. Kontrolu jak používání, tak stavu ochranných prostředků zabezpečuje vždy vedoucí pracovník příslušného útvaru.

Zaměstnavatel poskytuje svým zaměstnancům také mycí, čistící a dezinfekční prostředky, jelikož většina pracovníků přichází do kontaktu s nebezpečnými chemickými látkami. Tyto prostředky jsou poskytovány dle vykonávané práce z hlediska znečištění.

Největší spotřeba mycích, čistících a dezinfekčních prostředků je zaznamenána u opravářů těžkých strojů, mechanizačních zařízení či soustruhů. Přesně o polovinu nižší spotřebu mají pracovníci obsluhující kovoobráběcí stroje, údržbáři, zámečníci, svářeči, montéři, stavební dělníci apod. Těmto zaměstnancům jsou poskytovány čistící pasty, mýdla a regenerační krém.

Za méně čistou práci je považována práce jeřábníků, obráběčů dřeva, mistrů v provozu, servisních techniků, řidičů motorových vozidel, skladových dělníků či pracovníků úklidu. Zaměstnanci vykonávající tyto profese obdrží mýdla a čistící pasty. Administrativní pracovníci, hlídači a obsluha plynových kotlen obdrží pouze mycí prostředky – mýdla, neboť vykonávají práci čistou.

5 Závěr

Smyslem analýzy systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je prověřit, zda společnost, respektive zaměstnavatel a zaměstnanci jednají v souladu s veškerými platnými právními předpisy, zda je v podniku uplatňován kvalitní proces řízení a hodnocení rizik, od nějž se odráží zejména stav pracovních úrazů a nemocí z povolání a souvisejících vyplácených náhrad za ztrátu na výdělku od pojistitele, případně také vznik dalších havarijních situací. Dále je rovněž posuzován přístup zaměstnanců k respektování interních směrnic, týkající se zejména používání přidělených ochranných prostředků při výkonu pracovní činnosti. Neméně důležitou součástí je taktéž vyhodnocení vývoje nákladů vynaložených na pojistné pro případ vzniku pojistné události (pracovního úrazu), školení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na pořízení osobních ochranných pracovních prostředků či mycích, čistících a dezinfekčních prostředků.

Cílem diplomové práce bylo vymezení právní úpravy a zhodnocení systému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci společnosti TRIMR, s. r. o. za pět po sobě jdoucích let z hlediska vyhodnocení rizikovitosti dle ukazatele míry rizika, analýzy pracovních úrazů a nemocí z povolání včetně účetních a daňových souvislostí.

V teoretické části práce, jež odpovídá kapitole druhé, byl vymezen výčet právních předpisů upravujících problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, práva a povinnosti zaměstnavatele i zaměstnanců, proces řízení rizik včetně metod umožňujících vyhodnocení rizikovitosti, dále byl definován pracovní úraz a nemoc z povolání, postup při vzniku pracovního úrazu, povinnosti zaměstnavatele při vzniku pracovního úrazu či nemoci z povolání a poskytování ochranných prostředků. Kromě uvedeného byly obsahem v teoretické části práce také účetní a daňové souvislosti, do kterých spadá školení zaměstnanců v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pojištění odpovědnosti zaměstnavatele, daňová účinnost pokut za porušení předpisů týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vše včetně příslušné účetní předkontace.

V aplikační části práce, začínající kapitolou třetí, byla nejprve charakterizována společnost TRIMR, s. r. o. Následně byla provedena analýza rizikovitosti, pracovních úrazů a nemocí z povolání, poté byl proveden rozbor nákladů na pojistné v rámci zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele, dále rozbor jednotlivých školení včetně analýzy nákladů na školení, poskytování osobních ochranných pracovních prostředků dle pracovních činností a profesí, včetně uvedení nákladů vynaložených na jejich pořízení a rovněž

poskytování příslušného množství mycích, čistících a dezinfekčních prostředků dle klasifikace pracovních činností. Ve čtvrté kapitole bylo provedeno zhodnocení jednotlivých analyzovaných částí, jež byly prezentovány v předchozí kapitole a byla připojena také možná doporučení či opatření.

Na základě analýzy rizikovosti dle ukazatele míry rizika prostřednictvím aplikace jednoduché bodové metody bylo zjištěno, že mezi nejčastěji používané a zároveň nejnebezpečnější stroje a zařízení patří elektrické stroje a manipulační zdvižné vozíky (s mírou rizikovosti 45), neboť při jejich obsluze může pracovník utrpět smrtelný úraz – zasažení elektrickým proudem či zřícení palet nebo jiné manipulační jednotky. Mezi bezpečnostní opatření u těchto posuzovaných objektů patří v případě elektrických zařízení zejména šetrné zacházení s přívodovými kabely a pravidelné revize, v případě zdvižných vozíků se jedná o dodržení pokynů o požadované stohovací nosnosti a výšce. Analogicky byly posuzovány také pracovní činnosti. Za nejrizikovější činnost je považováno skladování, u kterého byla zaznamenána největší míra rizikovosti (ve výši 36). Pracovníci mohou utrpět vážnější úraz vyžadující hospitalizaci zapříčiněného pádem. Je tedy nezbytné udržovat stav veškerých povrchů a prostor v řádném stavu.

Zaměstnanci jsou detailně informováni o veškerých rizikových faktorech vyplývajících z obsluhy strojů, zařízení a také ze samotné povahy pracovní činnosti. Vzhledem ke komplexní informovanosti doprovázené bezpochyby zodpovědným přístupem zaměstnanců, je úrazovost velice nízká a její vývoj v posledních letech je velice příznivý.

Za dobu existence společnosti TRIMR, s. r. o. došlo pouze k 24 úrazům a jedné nemoci z povolání. Převážně se jednalo o úrazy méně závažné jako řezné rány, zlomeniny prstů, naraženiiny končetin apod. Dva pracovníci však utrpěli velice závažné pracovní úrazy, k nimž došlo v roce 2003 a 2005. V obou uvedených případech se jednalo o zasažení osoby elektrickým proudem. Poškození zaměstnanci obdrželi od pojišťovny náhradu za ztrátu na výdělků, bolestné a náhradu za ztížené společenské uplatnění. V roce 2014 byla zaznamenána jediná nemoc z povolání představující nemoc periferních nervů horních končetin při práci s vibrujícími nástroji. Žádný z pracovních úrazů nenastal následkem požití alkoholických nápojů či jiných návykových látek.

Zaměstnavatel odvádí zákonné pojistné pojišťovně Kooperativa, a. s., které slouží k pokrytí veškerých ztrát, které zaměstnancům vznikly v souvislosti s proděláním pracovního úrazu či nemoci z povolání. Zaměstnavatel je povinen pojistné sám vyčíslit, a to vynásobením

sazby 9,8 % pro obor stavebnictví s úhrnem hrubých mezd za bezprostředně předcházející kalendářní čtvrtletí. Vývoj odvedeného pojistného měl během analyzovaného pětiletého období klesající trend, neboť se neustále snižoval také průměrný počet zaměstnanců, s nimiž byl rozvázán pracovní právní vztah z důvodu nedostatku objemu zakázek. Docházelo tedy ke snižování hrubých mezd, jež tvoří základ pro výpočet pojistného.

Pro dosažení absolutně nejvyšší úrovně kvality politiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je zapotřebí průběžně zaměstnancům rozšiřovat odborné znalosti. Zmíněného může být dosaženo organizací pravidelných školení. Zaměstnavatel zajistil svým pracovníkům nejrozličnější typy školení. V letech 2011 – 2015 byly zaznamenány největší náklady na školení ohledně obsluhy elektrických strojů a zařízení. Druhá největší částka byla vykázána právě u školení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Náklady na školení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byly ve čtyřech analyzovaných letech přibližně na stejné úrovni, respektive nedocházelo k větším výkyvům. V roce 2012 však došlo až ke dvěma a půl násobnému zvýšení. Příčinou byla opětovná organizace téhož školení během roku, které bylo fakturováno vždy na tutéž částku bez ohledu na počet zúčastněných osob. Uvedený důvod byl hlavním impulsem pro změnu poskytovatele služby, čímž podnik dosáhl následné úspory nákladů. Podstatnou částku představovaly také náklady na školení a přezkoušení revizního technika.

Zdraví a bezpečnost zaměstnanců pomáhají chránit přidělené osobní ochranné pracovní prostředky. Společnost pořízuje svým zaměstnancům celou řadu potřebných ochranných prostředků dle vykonávané činnosti. Příkladně se jedná o dielektrické rukavice a obuv do 1 000 voltů, chrániče sluchu, obličejové štíty a brýle, přilby, obuv s ocelovou špičkou, ochranné vesty, rukavice a mnoho dalších. Ve společnosti docházelo během analyzovaného období ke kolísavému vývoji nákladů na osobní ochranné pracovní prostředky, avšak celkové částky v absolutním vyjádření nebyly nijak zvlášť odlišné. Příčinou rozdílů – řádově v několika tisících korunách byla především životnost ochranných prostředků anebo předčasná výměna za nové v důsledku předčasného opotřebení. V zásadě lze však říci, že společnost dosahuje dlouhodobě relativně nízkých nákladů na osobní ochranné pracovní prostředky, k čemuž mimo uvedené přispěl snižující se počet zaměstnanců (dělníků).

Kromě osobních ochranných pracovních prostředků zaměstnanci obdrží mycí, čistící a dezinfekční prostředky, a to dle vykonávané práce z hlediska znečištění. Zaměstnavatel

poskytnul pracovníkům mýdlo, čistící pastu a regenerační krém, jejichž množství závisí právě na stupni znečištění dané práce.

Celkově lze systém bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zhodnotit jako kladný a není třeba zavádět nápravná opatření či se jakýmkoliv způsobem snažit o zásadní změnu ve stávající politice řízení a hodnocení.

Seznam použité literatury

- [1] ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária a kol., *Zákoník práce s komentářem*, 8. vydání. Olomouc: Anag, 2014. 1246 stran. ISBN 978-80-7263-850-5.
- [2] BEZOUŠKA, Petr. IVANCO, Gabriela. *Pracovní právo pro zaměstnavatele*. Praha: Linde, 2010. 223 stran. ISBN 928-80-7201-795-9.
- [3] DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost práce v praxi: Evidence pracovních úrazů – nařízení vlády č. 201/2010 Sb.*, Praha 2011. 80 stran. ISBN 978-80-7357-654-7.
- [4] JANÁKOVÁ, Anna. *Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. 5. vyd. Olomouc: Anag, spol. s.r.o., 2011. 503 s. ISBN 978-80-7263-685-3.0
- [5] JAŘABÁČ, Karel. *Krok za krokem v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci s poznatky z praxe*. Ostrava: Montanex, a.s., 2009. 86 s. ISBN 978-80-7225-303-6.
- [6] MIKYSKA, Martin. *Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání*, 4. vydání. Olomouc: Anag, 2010. 599 stran. ISBN 978-80-7263-569-6.
- [7] NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce neboli o čem je současná BOZP*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 260 s. ISBN 978-80-7357-5564.
- [8] ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci prakticky a přehledně podle normy OHSAS*, 2. vydání. Olomouc: Anag, 2012. 312 stran. ISBN 978-80-7263-737-9.
- [9] ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve státní správě a samosprávě*. Olomouc: Anag, 2015. 214 stran. ISBN 978-80-7263-953-3.

Internetové zdroje:

- [10] MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Sbírka listin: TRIMR*, s. r. o. [online]. [20. 1. 2016]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=674147&typ=UPLNY>.

- [11] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Obecné právní předpisy: Zákon o zaměstnanosti*. [online]. [15. 3. 2016]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/ZOZ_PLATNE_ZNENI_OD_1.1.2016.PDF.
- [12] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání*. [online]. [28. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=IPB062>.
- [13] STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. *Hlášení pracovních úrazů*. [online]. [30. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/hlaseni-pracovnich-urazu/>
- [14] TRIMR, s. r. o., *TRIMR, s. r. o.* [online]. [21. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.trimr.cz/index.html>.
- [15] Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 74, s. 3622 – 3661. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/sbirka-zakonu>.
- [16] Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 76, s. 3968 – 3978. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/sbirka-zakonu>.
- [17] BOZP. *Proces řízení rizik v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. [online]. [20. 1. 2016]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tema_tydne/rrbozpajupisr07.tri.html.
- [18] BOZP. *Metody hodnocení rizik*. [online]. [21. 1. 2016]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tema_tydne/hodnoceni_rizik120104.html.
- [19] BOZP. *Diskuze na téma pracovní úrazy*. [online]. [31. 1. 2016]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/rozbal_diskusi_2.html?diskuse=28837.
- [20] BOZP. *Osobní ochranné pracovní prostředky*. [online]. [5. 2. 2016]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tematicke_prilohy/oopp/oopp_vyber050801.html.

- [21] BOZP. *Smluvní pokuta za porušení BOZP*. [online]. [2. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/diskuse/vypis-prispevku/forumid-5372-smluvni-pokuta-za-poruseni-bozp-danove/>.
- [22] BOZP. *Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele*. [online]. [3. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.uctovani.net/clanek.php?t=Zakonne-pojisteni-odpovednosti-zamestnavatele&idc=120>.
- [23] KOOPERATIVA, a. s. *Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele*. [online]. [1. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.koop.cz/pojisteni/pojisteni-odpovednosti/zakonne-pojisteni-odpovednosti-zamestnavatele>.

Seznam zkratk

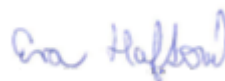
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CO	Oxid uhelnatý
ČSN	České technické normy
ČSN EN	Evropské technické normy
Chem.	Chemický
OOPP	Osobní ochranné pracovní prostředky
Pov.	Povolání
Protiskluz.	Protiskluzový
SUIP	Státní úřad inspekce práce
Tab.	Tabulka
Tis.	Tisíce
Vyztuž.	Vyztužené

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на вѣдомі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě 22. dubna 2016

Bc. Eva Haftová

Seznam příloh

Příloha č. 1	Protokol záznamu o úrazu analyzovaného podniku